

Programma
van
Toetsing en Afsluiting



5 HAVO
2017 – 2018



WolfertDalton

Inleiding

Eindexamen: schoolexamen en centraal examen

Je bent aan het einde van het vorige schooljaar toegelaten tot 5 havo. Dit schooljaar zal het examen, waarmee je in 4 havo bent begonnen, worden afgerond. Een aantal aspecten is dit schooljaar nieuw. Het is dus zaak deze inleiding in zijn geheel goed door te nemen.

Het examen bestaat uit twee delen: het schoolexamen (het SE) en het centraal examen (het CE). Beide delen tellen elk voor de helft mee in het eindresultaat. Het SE wordt afgenomen in de loop van twee schooljaren. Je moet alle jaren van de bovenbouw, de klassen 4 en 5, opvatten als examenjaren. Voor het SE ben je een (examen-)kandidaat. Je docenten zijn je examinatoren.

Examendossier

Het SE bestaat uit een examendossier. Dat is een overzicht van de resultaten die je hebt behaald.

Programma van toetsing en afsluiting

Welke toetsen je moet afleggen en welke werkstukken je moet maken in klas 4 en 5 havo (de bovenbouw) is vastgelegd in het zogenaamde "Programma van Toetsing en Afsluiting", het PTA. Aan het begin van elk schooljaar in de bovenbouw, in elk geval vóór 1 oktober, krijg je het PTA uitgereikt. Je moet het PTA altijd precies volgen. Na de inleiding die je nu leest, vind je het programma per vak en het examenreglement: de regels waaraan de (examen)kandidaat en de examinatoren zich moeten houden. Ook de examinatoren moeten zich houden aan wat in het PTA staat. Alléén als dit door ziekte van een examinerator onmogelijk wordt gemaakt, wordt afgeweken van het PTA. De afdelingsleider zal je daarover informeren.

Voorkennis

Kennis is iets wat je verzamelt. En als het goed is bewaard. Veel van wat je in het (voor)examenjaar krijgt aangeboden bouwt voort op eerder opgedane kennis en vaardigheden.

Dat betekent dat alles wat je eerder hebt geleerd, als gekende stof wordt verondersteld. Deze stof kan dus ook getoetst worden, ook als die niet specifiek in het PTA staat vermeld. Het PTA beschrijft slechts op welk onderdeel de nadruk ligt. Het is dan ook verstandig om bij je docent na te vragen welke voorkennis of eerder aangeleerde vaardigheden van belang zijn voor het succesvol afronden van je examenperiode.

Tentamenperioden

Dit schooljaar is verdeeld in drie perioden die elk ongeveer even lang zijn. Iedere periode eindigt met een tentamenperiode. Gedurende de tentamenperiode worden de lesroosters vervangen door een tentamenrooster. Er worden drie tentamenperioden gehouden. De lessen vervallen en er komt een rooster voor de tentamens. De eerste tentamenperiode (TW1) is in week 43/44 2016. De tweede tentamenperiode (TW2) is in week 3/4 2017. De derde tentamenperiode is in week (TW3)12/13 2017.

Tentamens en tentamencijfer

Tentamens zijn toetsen die meetellen voor het SE. Je moet voor alle tentamens een cijfer hebben anders kun je **niet** deelnemen aan het CE. Elk tentamen krijgt een cijfer op één decimaal.

In 5 havo worden per vak tentamens afgenomen: dit kunnen er 3, 4 of 5 zijn. Dat gebeurt meestal tijdens de tentamenperioden aan het eind van elke periode. Wanneer hiervan afgeweken wordt, staat dit duidelijk vermeld in het PTA van dát vak.

Inhaaltentamen

Als een kandidaat om een geldige reden een tentamen mist, is er één vast moment om dit tentamen in te halen. Deze gelegenheid tot inhalen is zo snel mogelijk na het tentamen. Als je ook de tweede keer afwezig bent, krijg je géén cijfer voor het tentamen. Kan je niet aanwezig zijn bij een tentamen, dan moet je de instructies volgen van het examenreglement artikel 11 punt 6. Dit examenreglement is toegevoegd aan dit boekje.

Kijk- en luistertoets

Deze toetsen worden afgenomen bij de vakken Engels, Duits en Frans. De cijfers voor deze toetsen worden opgenomen in het examendossier en maken deel uit van het SE-cijfer. Deze kijk- en luistertoetsen zijn bij **Engels en Duits niet herkansbaar**.

Praktische opdrachten

Voor bepaalde vakken moet je dit jaar nog één of meer praktische opdrachten (PO) uitvoeren. Een opdracht wordt uitgevoerd in een aantal fasen. Van tevoren krijg je een instructie op schrift waarin is vastgelegd in welke stappen je dat moet doen en hoe de opdracht wordt beoordeeld. Je maakt over de begeleiding van de praktische opdracht afspraken met je examinator.

Het eindproduct moet bij de examinator worden ingeleverd vóór of op de uiterste datum die is vermeld in de schriftelijke instructie. Als je meent een goede reden te hebben voor uitstel moet je dat schriftelijk, met redenen omkleed, vóór het verstrijken van de uiterste datum, melden aan de afdelingsleider. Deze kan besluiten je uitstel te verlenen door het vaststellen van een andere uiterste datum.

Praktische opdrachten kun je niet herkansen. De praktische opdracht(en) voor een vak bepalen voor maximaal 20% het cijfer voor het SE. De precieze percentages staan vermeld in de betreffende PTA's.

Handelingsdelen

Voor bepaalde vakken moet je opdrachten uitvoeren waar je geen cijfer voor krijgt, maar die je 'naar behoren' moet uitvoeren: de zogenaamde handelingsdelen. Deze worden met onvoldoende (O), voldoende (V) of goed (G) beoordeeld. Het kan zijn dat je voor zo'n handelingsdeel een werkstuk moet maken in de vorm van een boekverslag, een onderzoek of een andere opdracht moet uitvoeren. Er wordt steeds een uiterste datum vastgesteld die je in het PTA kunt vinden. Als je het werk niet af hebt, om welke reden dan ook, moet je na schooltijd en op de donderdagmiddagen aan je handelingsdeel werken tot deze klaar is. Als je alle handelingsdelen voldoende of goed hebt afgerond, komt daarvoor op het overzicht van de resultaten een V of G te staan; als je een handelingsdeel onvoldoende hebt afgelegd of hebt gemist, wordt dat met een O aangegeven. Je kunt alleen tot het CE worden toegelaten als je alle handelingsdelen voldoende of goed hebt afgerond.

Het proces van controle ziet er als volgt uit:

- De docent bepaalt de uiterste inleverdatum en vermeldt deze in de daltonwijzer.
- De deadline voor het inleveren van het werk is uiterlijk op de door de docent bepaalde datum, vóór 13.00 uur persoonlijk bij de vakdocent.
- Mocht je ziek zijn, dan geldt nog steeds bovenstaande regel. Je zorgt er in dat geval voor dat het handelingsdeel vóór 13.00 uur digitaal is ingeleverd bij de vakdocent. Bij de eerstvolgende dag terug op school, dient het werk meteen schriftelijk ingeleverd te worden bij de vakdocent.
- Is een handelingsdeel niet ingeleverd, niet op tijd ingeleverd of nog niet volledig, dan meldt de vakdocent dat zo spoedig mogelijk bij de afdelingsleider. Je hebt hierdoor geen recht op een herkansing van die periode.
- Als er sprake is van plagiaat (fraude) heb je geen recht op herkansing van die periode.

Hieronder staat per periode de uiterst mogelijke inleverdatum die door de docent gekozen kan worden. Een docent kan een vroegere inleverdatum kiezen. Wanneer de vakdocent géén datum in de studiewijzer zet, gelden onderstaande uiterste inleverdata.

PERIODE	EINDDATUM		
1	donderdag	27 oktober	2017
2	vrijdag	13 januari	2018
3	vrijdag	17 maart	2018

Herkansen van tentamens

De algemene regel is dat je het recht hebt om maximaal vier tentamens te herkansen. Twee tentamens na periode 2 (te kiezen uit periode 1 en 2) en één uit periode 3 plus één vrije keuze aan het eind van het schooljaar. Een herkansing dient om je cijfer te verhogen. Wordt voor de herkansing een lager cijfer behaald dan voor het eerder gemaakte tentamen, dan telt het hoogste cijfer.

Voor de eerste drie herkansingen geldt de volgende regel: je verkrijgt slechts het recht op herkansing, wanneer je handelingsdelen bij het afsluiten van een periode uiterlijk om 12.00 uur op de laatste lesdag vóór aanvang van de betreffende tentamenperiode met 'voldoende' of 'goed'; zijn beoordeeld (zie verder: handelingsdelen). Bij het niet voldoende behalen, vervalt dus één herkansingsmogelijkheid.

Na Periode 2: twee herkansingen: te kiezen uit periode 1 en 2.

Na Periode 3: twee herkansingen: één uit periode 3 en één vrij te kiezen uit het hele jaar.

Opmerking:

- Een tentamen, c.q. voortgangstoets mag ten hoogste één keer herkanst worden. Dus bij de laatste herkansingsronde mag niet een herkansing gedaan worden van een eerdere herkansing; bijvoorbeeld een gemaakte herkansing uit periode 2 nog een keer herkansen.
- Indien een tentamen niet herkanst kan worden, staat dit duidelijk vermeld in het PTA van het betreffende vak

Rekentoets 3F

Een van de eisen voor het behalen van een diploma is het afleggen van de rekentoets 3F. De eerste afname staat gepland in tentamenperiode 2, de tweede afname vindt plaats op maandag 20 maart en de derde afname is op vrijdag 09 juni. In totaal zijn er vier kansen om de rekentoets te maken. Per jaar (voorexamen- en examenjaar) zijn er maximaal drie afname mogelijkheden.

De rekentoets telt mee voor de zak-slaagregeling. Het cijfer wordt vermeldt op je diploma.

Zakken

Mocht het gebeuren dat je 5H over moet doen, wat wij niet hopen, dan kun je rekening houden met de onderstaande punten:

- Je PWS heb je al afgerond, het resultaat kan blijven staan
- Alle handelingsdelen komen te vervallen en zul je over moeten doen.
- De behaalde resultaten van het CE en eveneens het behaalde resultaat van de rekentoets komen te vervallen.
- De behaalde resultaten vanuit 4h blijven staan.
- De behaalde resultaten voor de tentamens in 5h vervallen.

Bijzondere omstandigheden

Onder bijzondere omstandigheden kan de directeur of diens plaatsvervanger besluiten van de PTA-afspraken af te wijken. Je kunt een verzoek tot afwijking van de regelingen schriftelijk indienen bij de directeur. Als je nog minderjarig bent, moet één van je ouders/verzorgers dit doen.

Het verzoek tot afwijking moet met redenen zijn omkleed. Zo mogelijk moeten bewijsstukken zijn bijgevoegd.

Hulpmiddelen CE/SE havo 2018

Let op: deze eisen zijn gebaseerd op de eisen die gelden bij het CE 2018. Hieronder vind je een uittreksel met voor de havo relevante eisen. Het volledige document vind je [hier](#).

Behorende bij artikel 1 van de Regeling toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens van de eindexamens en de staatsexamens vo in 2018, van 27 juni 2016, nummer CvTE-16.01424.

1. Wat is anders in 2018?

Zoals altijd zijn alleen de in de Regeling genoemde grafische rekenmachines toegestaan. Ten opzichte van 2017 betekent dit dat veel machines die tot en met 2017 nog wel waren toegestaan, deze niet meer zijn toegestaan in het examenjaar 2018. Per merk zijn nog slechts enkele types toegestaan, zie par. 3.5 uit deze regeling.

Bij scheikunde, natuurkunde en biologie vwo mag ScienceData worden gebruikt als vervanger voor Binas. Kandidaten gebruiken óf ScienceData óf Binas.

2. Hulpmiddelen havo en vwo 2018

vak	havo
alle vakken	basispakket (zie 3.1)
alle schriftelijke examens	woordenboek Nederlands (zie 3.2)
moderne vreemde talen	woordenboek naar en van de doeltaal; Engels: (op verzoek kandidaat) woordenboek Engels-Engels in plaats van Engels-Nederlands (zie 3.4)
wiskunde A, B, C	grafische rekenmachine (zie 3.5) - roosterpapier in cm ²
biologie havo, natuurkunde havo, scheikunde havo	goedgekeurd informatieboek: Binas 6e editie of Sciencedata (zie 3.6)
aardrijkskunde	Door het CvTE goedgekeurde atlas voor het CE in 2018 is de Grote Bosatlas: 54 ^e druk voor havo

3. Toelichting

3.1 basispakket

Het standaard basispakket bij alle centrale examens bevat:

- schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier
- tekenpotlood
- blauw en rood kleurpotlood
- liniaal met millimeterverdeling
- passer
- geometrische driehoek
- vlakgum
- rekenapparaat – zie 3.5

Bij de vakken waar een grafische rekenmachine is toegestaan, is ALLEEN een grafische rekenmachine toegestaan. Het is een kandidaat bij die vakken niet toegestaan de beschikking te hebben over een gewone rekenmachine.

3.2. woordenboek Nederlands bij alle schriftelijke examens.

Een eendelig verklarend woordenboek Nederlands is toegestaan bij alle schriftelijke examens. In plaats van het eendelig woordenboek Nederlands mag ook gebruikgemaakt worden van een woordenboek van Nederlands naar een vreemde taal (bijvoorbeeld naar de thuistaal van de kandidaat).

Bij vakspecifieke termen kan het woordenboek aanleiding geven tot verwarring. Een voorbeeld: eentonigheid heeft in het vak muziek een betekenis die niet strookt met de beschrijving in een woordenboek. In situaties zoals het gegeven muziekvoorbeeld is de vakinhoudelijke omschrijving de geldige. Voor een inhoudelijk afwijkende omschrijving worden geen punten toegekend, ook niet als de kandidaat deze omschrijving letterlijk aan het woordenboek heeft ontleend.

3.4. woordenboek bij de moderne vreemde talen en Fries

3.4.1 Bij de moderne vreemde talen en Fries is een woordenboek doeltaal – thuistaal en thuistaal – doeltaal *) toegestaan. Bij centrale examens met schrijfvaardigheid kan een woordenboek thuistaal - doeltaal de kandidaat behulpzaam zijn. Bij centrale examens zonder schrijfvaardigheid is een woordenboek thuistaal - doeltaal niet zinvol maar ook niet verboden. Een woordenboek doeltaal - thuistaal en thuistaal - doeltaal in één band is dus toegestaan. Een digitaal woordenboek is niet toegestaan. Voor Fries geldt voor het woordenboekgebruik hetzelfde.

3.4.2. Bij het vak Engels mag het bevoegd gezag toestemming geven om een woordenboek Engels-Engels te gebruiken naast een tweetalig woordenboek.

**) Voor de meeste leerlingen is Nederlands de thuistaal. Bij de centraal examens Frans is dus een woordenboek Frans – Nederlands toegestaan. Een kandidaat die Pools als thuistaal heeft mag in plaats van Frans – Nederlands kiezen voor een woordenboek Frans – Pools. 'Thuistaal' hoeft in dit verband niet letterlijk genomen te worden. Voorbeeld: Als Berbers de thuistaal is en een woordenboek doeltaal - Berbers is niet voorhanden, mag ook gekozen worden voor doeltaal – Arabisch.*

3.5. Rekenapparaten

3.5.1 Rekenmachine met basisbewerkingen.

Bij de vakken zonder grafische rekenmachine is een rekenmachine met basisbewerkingen voldoende. Niet toegestaan echter zijn rekenmachines met basisbewerkingen die:

- a. op het lichtnet aangesloten moeten worden
- b. tijdens het examen opgeladen moeten worden
- c. geluidsoverlast bezorgen
- d. zijn voorzien van een schrijfbol, alarminstallatie, dan wel zend- en/of ontvangstmogelijkheden
- e. alfanumeriek zijn
- f. grafieken kunnen weergeven in het afleesvenster

3.5.2 Grafische rekenmachine

3.5.2.1 Algemeen Alleen wanneer (op basis van de syllabus van een vak) de grafische rekenmachine noodzakelijk blijkt wordt de grafische rekenmachine toegestaan. De enige vakken waar de grafische rekenmachine dientengevolge nog is toegestaan, zijn wiskunde A, B en C.

3.5.2.2 Types toegestane grafische rekenmachines havo Het is mogelijk dat te zijner tijd nieuwe types worden toegestaan. De machines die in 2018 op havo in elk geval zijn toegestaan:

Casio:

- fx-9860GII(SD) met examenstand: OS 2.07 en hoger
- fx-CG20 met examenstand: OS 2.01 en hoger

Hewlett Packard:

- Hewlett Packard Prime

Texas Instruments:

- TI-84 Plus T vanaf versie OS 5.1, de basisversie met LED lampje;
- TI-84 Plus CE-T vanaf versie OS 5.1.5 - TI-Nspire CX (alleen de versie zonder CAS)

NB Op machines die over CAS-functionaliteiten beschikken dient deze functionaliteit te worden geblokkeerd in de examenstand.

In machines met een SD-slot mag tijdens het CE geen SD-kaart zitten. Oudere types, ook die eerder wel waren toegestaan, zijn NIET meer toegestaan.

3.5.3 Voorwaarden gebruik Grafische rekenmachine

Sinds 2016 is een grafische rekenmachine op het centraal examens alleen toegestaan als het geheugen van de grafische rekenmachine is geblokkeerd door een examenstand, dan wel gewist door een 'reset' van de gehele machine. Ook in 2018 geldt deze voorwaarde dus, zowel op havo als op vwo. Vanaf 2018 op havo en 2019 op vwo zijn alleen nog grafische rekenmachines toegestaan waarop het mogelijk is het geheugen te blokkeren middels een examenstand. Dat houdt onder meer in dat applicaties, programma's en (tekst)bestanden niet benaderbaar of bruikbaar zijn en dat een eventuele CAS-functionaliteit niet beschikbaar is. Het moet direct zichtbaar zijn of een machine in examenstand staat. Dit moet op ieder moment tijdens het examen te controleren zijn zonder de kandidaat te storen. In de vooruitblik voor de betreffende examenjaren zal het CvTE alleen die machines opnemen die aan de nieuwe CvTE-specificaties voldoen. Zo nodig volgen lopende het jaar aanvullende voorschriften voor het gebruik van de grafische rekenmachine tijdens het centraal examen.

Verder geldt het volgende:

- a. een grafische rekenmachine mag tijdens het examen niet op het lichtnet worden aangesloten of met andere apparatuur worden verbonden.
- b. Het is een kandidaat niet toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de grafische rekenmachine van een andere kandidaat.
- c. Het is niet toegestaan dat de kandidaat tegelijkertijd de beschikking heeft over twee (grafische) rekenmachines.
- d. Tijdens de centrale examens wiskunde A, B en C dient het geheugen van de grafische rekenmachine te zijn geblokkeerd door een examenstand, dan wel te zijn gewist door een 'reset' van de gehele machine.

Meer gedetailleerde informatie hierover ontvangt u via de Septembermededeling en/of Maartmededeling voor het betreffende examenjaar. Voor de meest recente informatie kunt u terecht op de websites van de verschillende fabrikanten: casio-educatie.nl, hp-prime.nl, education.ti.com/nederland.

3.6 Informatieboeken natuurwetenschappelijke vakken

In 2018 is zowel voor havo als voor vwo bij de vakken biologie, natuurkunde en scheikunde naast Binas 6e editie ook ScienceData toegestaan. Een kandidaat mag één van beide gebruiken.

Wij raden gebruikers aan kennis te nemen van de errata bij Binas op de website van Noordhoff Uitgevers en bij ScienceData op de website van Uitgeverij Walvaboek.

Het is toegestaan deze fouten in het betreffende informatieboek te verbeteren. Andere wijzigingen mogen niet in het informatieboek worden aangebracht. Dat geldt ook voor het aanbrengen van (al dan niet beschreven) plakkertjes.

4. Aanvullende opmerkingen

4.1. computer

Bij alle schriftelijke examens is de computer toegestaan als schrijfgerei. De school kan dat toestaan voor alle kandidaten. De school kan het ook toestaan voor speciale groepen kandidaten, bijvoorbeeld de dyslectische kandidaten. De spellingcontrole mag zonder meer worden gebruikt bij centrale examens waarbij de spelling niet wordt beoordeeld.

Als de computer als schrijfgerei wordt ingezet bij de centrale examens Nederlands vwo en havo dient de spellingcontrole bij niet-dyslectische kandidaten uitgeschakeld te zijn. Aan kandidaten met een

deskundigenverklaring omtrent dyslexie volgens artikel 55 van het Eindexamenbesluit VO, mag het gebruik van spellingcontrole wel worden toegestaan. Als de computer als schrijfgerei wordt gebruikt is het van belang dat kandidaten geen toegang hebben tot verboden hulpmiddelen (zoals een digitale atlas of een digitaal woordenboek), en moet ook o.m. de opslag (bijvoorbeeld uitprinten) worden geregeld.

Bovenstaande regels gelden ook (bij de centrale examens waarbij spelling wordt beoordeeld) indien een kandidaat van de tekstverwerker gebruik maakt vanwege zijn beperking. Ook dan dient de spellingcontrole te worden uitgeschakeld. Dit geldt voor kandidaten met een visuele of fysieke beperking. Aan kandidaten met een dyslexieverklaring mag het gebruik van spellingcontrole wel worden toegestaan. De correctoren moeten de aftrekregels voor spellingfouten ook toepassen bij leerlingen die met spellingcontrole hebben gewerkt. Bij elke inzet van de computer geldt tevens onverkort de lijst van toegestane hulpmiddelen. Met andere woorden: ook naast een computerexamen of voor een kandidaat die schrijft op de computer, is o.m. een (papieren) woordenboek toegestaan.

Op www.hetcvte.nl/publicaties/overig staan aanwijzingen voor scholen die de computer als schrijfgerei willen inzetten.

4.2. noodzakelijk of toegestaan?

De lijst geeft een opsomming van de toegestane hulpmiddelen. De mate waarin een toegestaan hulpmiddel ook noodzakelijk is, varieert tussen vakken, hulpmiddelen en kandidaten. Een feitelijk noodzakelijk hulpmiddel is bijvoorbeeld de atlas bij havo en vwo: in opgaven wordt concreet naar kaarten verwezen en het lijkt niet aannemelijk dat een kandidaat alle kaarten voldoende heeft gememoriseerd. Bij het verklarend woordenboek Nederlands is de behoefte en noodzaak kandidaat-afhankelijk: de een kent meer woorden dan de ander, de een heeft ook meer behoefte aan de zekerheid van het woordenboek dan de ander.

Door scholen wordt soms gevraagd of de school de hulpmiddelen ter beschikking moet stellen, of dat aan de kandidaat kan worden gevraagd ze mee te nemen. Dat is ter keuze aan de school. Als bij een hulpmiddel tussen twee opties kan worden gekozen (bijvoorbeeld ScienceData en Binas bij de natuurwetenschappelijke vakken op havo en vwo), dan mag de kandidaat slechts één van beide gebruiken. Twee woordenboeken Nederlands of twee grafische rekenmachines zijn evenmin toegestaan.

4.3. schoolexamen en centraal examen

De regeling legt de toegestane hulpmiddelen vast voor het centraal examen. Er is geen voorschrift dat bij alle schoolexamens van een vak dezelfde hulpmiddelen zouden moeten worden voorgeschreven als bij het centraal examen. De school kan gegronde redenen hebben om bijvoorbeeld vast te leggen dat bij kleinere toetsen in de moderne vreemde talen geen woordenboek is toestaan, of dat bij sommige toetsen in een vak met grafische rekenmachine volstaan moet worden met een eenvoudige grafische rekenmachine of dat zelfs helemaal geen rekenmachine gebruikt mag worden. De school kan omgekeerd ook bij schoolexamentoetsen hulpmiddelen toestaan die in het centraal examen niet zijn toegestaan.

Zak-/slaaq-regeling 2017-2018

Je bent geslaagd in het examenjaar 2017-2018 als je tegelijkertijd aan de volgende voorwaarden voldoet:

- èn**
1. het rekenkundig gemiddelde van de *centraal examencijfers* is 5,5 of hoger
- èn**
2. je voldoet aan de kernvakkenregel: bij je *eindcijfers* voor de vakken Nederlands, Engels en Wiskunde (A of B of C) komt ten hoogste één 5 voor. (dus één 5 en verder 6 of hoger, of alle drie 6 of hoger)
- èn**
3. de vakken CKV en lichamelijke opvoeding zijn 'voldoende' of 'goed'
- èn**
4. je eindcijfers voldoen aan de volgende eisen:
 - al je eindcijfers zijn 6 of hoger **òf**
 - je hebt één 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger **òf**
 - je hebt één 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger **èn** het gemiddelde van al je cijfers is ten minste 6,0 **òf**
 - je hebt twee 5-en of één 5 en één 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger **èn** het gemiddelde van al je cijfers is ten minste 6,0
- én**
5. De rekentoets 3F hebt afgelegd.

Let op: Met een 3 of lager ben je gezakt. Dat geldt ook voor de verschillende onderdelen die meetellen voor het combinatiecijfer (maatschappijleer, ckv en het profielwerkstuk), maar niet voor de rekentoets.

Je kunt niet zakken op een onvoldoende voor een extra vak. De uitslag wordt vastgesteld op de cijferreeks, die samen een volledig examen vormen. Heb je in meer vakken examen gedaan dan het vereiste minimum, dan kan een extra vak buiten beschouwing worden gelaten. Als je door het extra vak buiten beschouwing te laten, slaagt, moet dat zelfs gebeuren. Je mag zelf bepalen of het resultaat van het extra vak op je cijferlijst wordt vermeld.

Herkansing CE

Een kandidaat heeft ten hoogste voor één vak van het eindexamen waarin hij reeds centraal examen heeft afgelegd, het recht om in het tweede tijdvak, opnieuw deel te nemen aan het centraal examen.

Data CE – 2018 – 1^e tijdvak havo

dag	datum	tijdstip (zonder verlengde tijd)	vak
maandag	14 mei	13.30-16.30	natuurkunde
dinsdag	15 mei	09.00-12.00	geschiedenis
		13.30-16.00	Engels
donderdag	17 mei	13.30-16.30	Nederlands
vrijdag	18 mei	09.00-11.30	Duits
		13.30-16.30	economie
maandag	21 mei	Tweede Pinksterdag	
dinsdag	22 mei	09.00-12.00	aardrijkskunde
		13.30-16.00	Frans
woensdag	23 mei	09.00-12.00	kunst algemeen (KuA)
		13.30-16.30	m&o
donderdag	24 mei	13.30-16.30	wiskunde A,B
vrijdag	25 mei	13.30-16.30	scheikunde
maandag	28 mei	13.30-16.30	biologie

Profielwerkstuk

Een van de onderdelen van het examendossier is het profielwerkstuk. In het profielwerkstuk ligt de nadruk op de algemene vaardigheden. Dit zijn:

- informatievaardigheden (informatie verzamelen en verwerken);
- onderzoeksvaardigheden en/of ontwerpvaardigheden;
- communicatieve of presentatievaardigheden.

Nadere informatie over hoe je precies te werk moet gaan en wat en hoe er precies beoordeeld wordt, is jullie aangeboden in de vorm van een PowerPoint presentatie en een set beoordelingsformulieren.

Het profielwerkstuk moet gaan over een onderwerp dat kenmerkend is voor één (bij voorkeur twee) vak(ken) uit het door jou gekozen profiel. Dit doe je liefst met een medeleerling uit hetzelfde profiel.

Het onderwerp van een profielwerkstuk mag je in principe zelf bepalen. Het onderwerp moet natuurlijk wel voldoende niveau en diepgang hebben. Dit moet je met je docent(en) bespreken.

Het profielwerkstuk is in de meeste gevallen een open onderzoeksopdracht. Het onderzoek kan natuurwetenschappelijk of sociaal-wetenschappelijk van aard zijn. Een kritisch literatuuronderzoek mag.

In sommige gevallen zal het onderzoek het karakter van een technisch of creatief ontwerp hebben.

Naast het eindproduct wordt ook het proces beoordeeld. Hierbij wordt beoordeeld hoe het eindproduct tot stand komt. Je doet dat door middel van het bijhouden van een logboek. Daarin moeten een aantal zaken worden vermeld. Je voert werkzaamheden zo veel mogelijk zelfstandig uit, ook wanneer je het profielwerkstuk in een groep maakt. Het kan echter voorkomen dat je vast dreigt te lopen en dat bijsturing van een docent nodig is. In een dergelijke situatie is het verstandig hulp te vragen. Dat heeft dan een positieve beoordeling tot gevolg.

Aan het eind van afgelopen schooljaar hebben wij al in de voorexamenklas een goede start gemaakt, waarbij wij ons als doel hadden gesteld om na de PWS-week (de reisweek) van dit schooljaar grotendeels tot afronding te komen. Tijdens het maken van het profielwerkstuk heb je voortgangs- en beoordelingsgesprekken. Je kunt zelf het initiatief nemen voor een voortgangsgesprek met je begeleidende docent als het gaat om vakinhoudelijke problemen. Voortgangsgesprekken zijn bedoeld om tussentijdse resultaten te evalueren en indien nodig bij te sturen.

Daarnaast zijn er drie beoordelingsgesprekken. Aan de hand van tussenproducten zoals het plan van aanpak, het logboek, bronnen- en materialenboek, tussentijdse resultaten, het concept van een presentatie en dergelijke wordt het doorlopen proces en het eindproduct beoordeeld. De beoordeling vindt plaats aan de hand van beoordelingslijsten. Deze zijn in mei vorig schooljaar uitgedeeld. Een beoordelingslijst bestaat uit een aantal beoordelingsaspecten. Elk beoordelingsaspect wordt met een cijfer gewaardeerd.

Na de eindbeoordeling heb je een totaalscore. Vervolgens is er op donderdagavond 2 februari 2017 een presentatieavond waarop je je PWS presenteert aan ouders, klasgenoten, docenten en andere belangstellenden. Met deze presentatie kun je maximaal 1,0 extra krijgen bovenop het reeds behaalde cijfer. LET OP!! Wanneer je ver onder de maat presenteert is ook aftrek mogelijk van maximaal 1,0. Over de eisen die aan de presentatie gesteld worden krijg je minimaal één week van tevoren instructies.

Het afgeronde cijfer van het profielwerkstuk bepaalt samen met het afgeronde cijfer van maatschappijleer **het combinatiecijfer**.

Eigen verantwoordelijkheid

Je bent examenkandidaat. De resultaten voor tentamens, praktische opdrachten en handelingsdelen tellen mee als examenresultaat. Je moet je houden aan een aantal regels, die terug te lezen zijn in het examenreglement dat in dit boekje is toegevoegd. Als je tentamens mist, krijg je in een tentamenperiode de mogelijkheid om een tentamen in te halen. Als je veel hebt gemist, krijg je een groot aantal tentamens in een korte tijd. Bovendien moet je dan nog letten op het wegwerken van onvoldoendes voor handelingsdelen en het halen van de uiterste datum van de praktische opdrachten.

Je moet daarom goed plannen en de voorbereiding op de tentamens goed in de tijd spreiden. Met andere woorden: je hebt een eigen verantwoordelijkheid bij het afleggen van het SE en er wordt een grote zelfstandigheid van je gevraagd. Natuurlijk zullen de examinatoren je hierbij helpen.

Als je een tentamen wil inhalen of herkansen, moet je je daarvoor zelf opgeven bij de afdelingsleider. Voor het wegwerken van een O voor een handelingsdeel moet je contact opnemen met de examiner van dat vak.

Natuurlijk gaat je mentor een belangrijke rol spelen. Bespreek met hem of haar je planning, maar ook eventuele problemen die je tegenkomt. Je ziet dat er veel werk is te doen en dat er geen ruimte meer is om alles naar het eind toe uit te stellen. Maar als je telkens zorgt dat je werk op tijd in orde is en je het schema van de studiewijzers volgt, dan moet het allemaal gaan lukken.


5Havo	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
sept	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18 PTA-avond	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	1
okt	2	3	4	5	6	7	8
	9 Profielwerkstuk	10 Profielwerkstuk	11 Profielwerkstuk	12 Profielwerkstuk	13 Profielwerkstuk	14	15
	16 Herfstvakantie	17 Herfstvakantie	18 Herfstvakantie	19 Herfstvakantie	20 Herfstvakantie	21	22
	23	24	25	26	27 Tentamenweek BE	28	29
nov	30 Tentamenweek BE	31 Tentamenweek BE	1 Tentamenweek BE	2 Tentamenweek BE	3 Tentamenweek BE	4	5
	6	7 Bijlesdag Tentamenweek BE	8	9	10	11	12
	13	14	15	16	17	18	19
	20	21	22	23	24	25	26
dec	27	28	29	30	1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25 Kerstvakantie	26 Kerstvakantie	27 Kerstvakantie	28 Kerstvakantie	29 Kerstvakantie	30	31
jan	1 Kerstvakantie	2 Kerstvakantie	3 Kerstvakantie	4 Kerstvakantie	5 Kerstvakantie	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15 Tentamenweek BE Bijlesdagen	16 Tentamenweek BE Bijlesdagen	17 Tentamenweek BE Bijlesdagen	18 Tentamenweek BE Bijlesdagen	19 Tentamenweek BE Bijlesdagen	20	21
	22 Tentamenweek BE	23 Bijlesdag Tentamenweek BE	24	25 Anglo-normen	26	27	28
feb	29 Aankomst tentamenweek BE	30	31	1	2 Tentamenweek TR ILL	3	4
	5	6	7	8	9	10	11
	12	13	14	15 Profielwerkstukavond	16	17	18
	19 Duits Mondeling	20 Duits Mondeling	21	22 Duits Mondeling	23 Duits Mondeling	24	25

	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
mrt	26 Voorjaarsvakantie	27 Voorjaarsvakantie	28 Voorjaarsvakantie	1 Voorjaarsvakantie	2 Voorjaarsvakantie	3	4
	5	6	7	8 Stoommuseum DE	9	10	11
	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25
	26 Tentamenweek BE	27 Tentamenweek BE	28 Tentamenweek BE	29 Tentamenweek BE	30 Goede vrijdag	31	1
apr	2 Go pasdag	3 Tentamenweek BE	4 Tentamenweek BE	5 maandag Tentamenweek BE	6	7	8
	9	10	11	12 Kennisdag (maandag) DE	13	14	15
	16 Bezoekend BE jubileumverjaardag	17	18 Stoommuseum	19 Kunstoppositie Examenklas	20 Stoommuseum	21	22
	23 Stoommuseum	24 Stoommuseum	25	26 Laatste lesdag 5 Havo Bootocht Examenkerlingen	27 Meivakantie	28	29
mei	30 Meivakantie	1 Meivakantie	2 Meivakantie	3 Meivakantie	4 Meivakantie	5	6
	7 Meivakantie	8 Meivakantie	9 Meivakantie	10 Meivakantie	11 Meivakantie	12	13
	14 Cinquant Examens	15 Cinquant Examens	16 Cinquant Examens	17 Cinquant Examens	18 Cinquant Examens	19	20
	21 Ea pinksterdag	22 Cinquant Examens	23 Cinquant Examens	24 Cinquant Examens	25 Cinquant Examens	26	27
jun	28 Cinquant Examens	29	30	31	1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13 Uweag DE	14	15	16	17
	18 Cinquant Examens (vrijdag)	19 Cinquant Examens (vrijdag)	20 Cinquant Examens (vrijdag)	21	22	23	24
	25	26	27	28	29 Uweag DE	30	1
jul	2	3	4 Uweag (vrijdag) DE	5	6	7	8
	9	10	11	12	13	14	15
	16	17	18	19	20	21	22
	23	24	25	26	27	28	29


Toelichting op gebruikte kolomkoppen en afkortingen in de PTA's

Kolomkop	Gebruikte afkortingen en notaties
Toets	T = Tentamen (met nummer, bijv. T521 = Tentamen 1 in periode 2 van leerjaar 5) PO = Praktische Opdracht (met nummer, bijv. PO511 of PO521) HD = Handelingsdeel (met nummer, bijv. HD531 = Handelingsdeel 1 in periode 3 van leerjaar 5); voor precieze eisen volg instructiedocument van docent
Week	TW1 = Tentamenweek na periode 1 TWKL = Tentamenweek voor de Kijk- en Luistertoetsen Indien er wordt afgeweken van de vaste toetsweken, kunnen de volgende aanduidingen voorkomen: 48 = Weeknummer waarin getoetst wordt; nummers volgens de officiële weeknummering P1 = Inleverdatum is een nog nader door de docent aan te geven datum in periode 1
Wijze	S = Schriftelijk C = Computer nodig M = Mondeling KL = Kijk- en/of Luistertoets I = Inleveren P = Practicum
Duur	Tijdsduur in minuten.
SE - deel	Hoe zwaar telt het werk mee bij de bepaling van het SE-cijfer? Weergegeven in hele percentages, dus bijv. 15%

- Voor alle tentamens geldt dat reeds eerder opgedane relevante voorkennis uit eerdere jaren ook getoetst kan worden.
- De aangegeven tentamenstof geeft aan waar de nadruk bij het betreffende tentamen op zal liggen.
- Via de digitale daltonwijzer zullen exacte benodigde voorkennis, preciezere stofomschrijvingen, inleverdata en tips gepubliceerd worden. De exacte voorkennis voor een toets, vind je terug door in de studiewijzer op de betreffende toets te klikken.
- De deadline voor het inleveren van handelingsdelen en praktische opdrachten is de algemeen geldende, zoals omschreven in het algemene gedeelte van het PTA, **tenzij de docent anders aangeeft**.

Leerjaar		5 HAVO 2017 - 2018				 <small>Openbare school voor gymnasium, atheneum, havo en hbo Hillegomberg</small>	
Vak		Aardrijkskunde					
Methode		BuiteNland 5 Havo					
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	Weging	Weging PO	
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)			20%		
PO500		Gemiddelde van de praktische opdracht(en) uit 4H (GPO)				10%	
T511	TW1	WERELD: Globalisering (H1) + Wereldbeeld (H4),	S	90	20 %		
PO511	P1	Praktische opdracht: opdracht "Globalisering"	C/I			10%	
T521	TW2	AARDE: Endogene en exogene krachten (H2) + Klimaatzones en landschappen (H5),	S	90	20 %		
HD531	P3	Excursie Nederland					
T531	TW3	GEBIEDEN: Indonesië (H3) LEEFOMGEVING: Leefomgeving (H6)	S	90	20%		
Weging % toetsen in SE					80%		
Weging % Praktische opdracht(en) in SE						20%	
Totaal % weging SE					100%		
CE		Syllabus 2018 aardrijkskunde HAVO	S	180			

Afwijking hulpmiddelen: geen


Leerjaar		5 HAVO, 2017 - 2018						
Vak		Biologie						
Methode		Nectar 4 en 5 HAVO, 3 ^e editie						
Toets	Week	Stofomschrijving			Wijze	Duur	Weging	Weging PO
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)					20%	
PO500		Gemiddelde van de praktische opdracht(en) uit 4H (GPO)						20%
T511	TW1	Hoofdstuk 9 : Hoofdstuk 10:	Erfelijkheid Evolutie	(deel 5H) (deel 5H)	S	90	20 %	
T521	TW2	Hoofdstuk 11: Hoofdstuk 12:	Gezondheid Transport	(deel 5H) (deel 5H)	S	90	20 %	
T531	TW3	Hoofdstuk 13: Hoofdstuk 14:	Gaswisseling en uitscheiding Reageren	(deel 5H) (deel 5H)	S	90	20 %	
Weging % toetsen in SE							80%	
Weging % Praktische Opdracht(en) in SE								20%
Totaal % weging SE							100%	
CE		Syllabus 2018 biologie, havo			S	180		

Afwijking hulpmiddelen: geen


Leerjaar		5 HAVO , 2017 – 2018						
Vak		Duits						
Methode		Erkundungen B2, Examen Idioom, Literatuurreader						
Toets		Week		Stofomschrijving		Wijze	Duur	SE-deel
T500				Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)				10 %
T511		TW1		Literatuurgeschiedenis		S	60	15%
T512		TW1		Grammatica en Idioom		S	90	25 %
T521		TW2		Schrijfvaardigheid Sollicitatiebrief		C	90	15 %
T522		TW2		Kijk- en luistervaardigheid Cito Afname Datum		KL	75	15 %
T531		P3		Mondeling individueel Sollicitatiegesprek		M	20	20 %
Totaal % weging SE								100%
Alleen T512 en T521 zijn herkansbaar								
CE				Leesvaardigheid CITO, Havo-niveau weging 50%		S	150	-




Afwijking hulpmiddelen: Alleen bij T511 en bij T521 is een woordenboek toegestaan

Leerjaar		5 HAVO, 2017 - 2018						
Vak		Economie						
Methode		Index, economie voor de tweede fase, HAVO						
Toets	Week	Stofomschrijving			Wijze	Duur	Weging	Weging PO
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)					20%	
T511	TW1	De Nederlandse Economie: Hoofdstuk 1 t/m 4 Werken en Inkomen: Hoofdstuk 1 t/m 4 Waarde van de Munt: Hoofdstuk 1 t/m 4 Klaslokaalexperiment (menselijk gedrag i.h.k.v. economie)			S	135 min	20%	
T521	TW2	De Nederlandse Economie: Hoofdstuk 1 t/m 4 De Waarde van de Munt: Hoofdstuk 1 t/m 4 Globalisering: Hoofdstuk 1 t/m 3 Klaslokaalexperiment (menselijk gedrag i.h.k.v. economie)			S	135 min	20%	
PO521	3	Link leggen tussen artikelen gekozen uit kranten en de syllabus - portfolio			I			20%
T531	TW3	De Nederlandse Economie: Hoofdstuk 1 t/m 4 Markten en Welvaart: Hoofdstuk 1 t/m 3 Werken en Inkomen: Hoofdstuk 1 t/m 4 Waarde van de Munt: Hoofdstuk 1 t/m 4 Globalisering: Hoofdstuk 1 t/m 4 Klaslokaalexperiment (menselijk gedrag i.h.k.v. economie)			S	135 min	20%	
Weging % toetsen in SE							80%	
Weging % Praktische Opdracht(en) in SE:								20%
Totaal % weging SE							100%	
CE		Syllabus economie			S	180 min		


Afwijking hulpmiddelen: geen

Leerjaar		5 HAVO, 2017 – 2018				 <small>Openbare school voor gymnasium, atheneum havo en havo Hillegomberg</small>	
Vak		Engels					
Methode		Grammar OK & Reader Vocabulary					
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	Weging	Weging PO	
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)	-	-	10%	-	
PO511	P1	Project Cultuur & Literatuur inclusief mondelinge opdracht.	I / M	-	-	5%	
T511	TW1	Kijk en Luistertoets	KL	75	25%	-	
PO521	P2	Project Cultuur & Literatuur inclusief mondelinge opdracht	I / M	-	-	5%	
T521	TW2	Grammatica en Idioom	S	60	20%	-	
PO531	P3	Project Cultuur & Literatuur inclusief mondelinge opdracht	I / M	-	-	5%	
T531	TW3	Schrijfvaardigheid	C	120	30%	-	
Weging % toetsen in SE					85%		
Weging % Praktische Opdracht(en) in SE						15%	
Totaal % weging SE					100%		
Alleen T521 en T531 zijn herkansbaar							
CE		Leesvaardigheid CITO, HAVO-niveau	S	150	-	-	

Afwijking hulpmiddelen: Alleen bij T531 is een woordenboek toegestaan.

Leerjaar		5 HAVO, 2017 – 2018			
Vak		Frans			
Methode		Grandes Lignes			
					
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	SE-deel
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)			10 %
T511	P1	Toets werkwoorden en vocabulaire	S	45	5 %
HD511	P1	Dossier met opdrachten	I		
T512	TW1	Leesvaardigheid (Cito)	S	150	10 %
T521	P2	Toets grammatica en vocabulaire	S	45	5 %
HD521	P2	Dossier met opdrachten	I		
T522	TWKL	Cito: Kijk- en luistervaardigheid, 22 januari 2018	KL	75	20 %
T523	TW2	Schrijfvaardigheid: Brief/mail/forumbericht	S	135	20 %
T531	P3	Literatuur	S	45	10 %
HD531	P3	Dossier met opdrachten	I		
T532	TW3	Spreekvaardigheid	M	15	20 %
Totaal weging SE					100 %
Alleen T512; T522, T523 en T532 zijn herkansbaar					
CE		Leesvaardigheid havo-niveau	S	150	

Afwijking hulpmiddelen: Woordenboek **NE** → **FA**, alleen bij **T512**, Woordenboek **FA** → **NE**, alleen bij **T523**

Leerjaar	5 HAVO, 2017 – 2018				
Vak	Geschiedenis				
Methode	Themakatern: "Geschiedenis van de democratische rechtsstaat in Nederland" Training voor het examen met Historische contexten havo vanaf 2018 Thema: "Oorlog en vrede" Feniks. Overzicht van de geschiedenis. Geschiedenis voor de bovenbouw Havo				
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	SE-deel
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)			25 %
T511	TW1	Thema: "Geschiedenis van de democratische rechtsstaat in Nederland" Historische context "Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden 1515-1648"	S	90	25 %
T521	TW2	Thema: "Oorlog en vrede" Historische context "Duitsland 1870-1945" Historische context "De Koude Oorlog 1945-1991"	S	90	25 %
T531	TW3	Overzicht van de geschiedenis – tijdvak 5 t/m 10 Historische contexten	S	90	25 %
Totaal weging SE					100%
CE		Syllabus geschiedenis havo	S	180	

Afwijking hulpmiddelen: geen woordenboek

Leerjaar		5 HAVO, 2017 - 2018			
Vak		Kunstvak Beeldende Vorming			
Methode		De bespiegeling VWO & door de docent verstrekt materiaal			
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	SE-deel
T511	P1	KuB; Opdracht 1, door de docent verstrekt	I	-	15 %
T512	P1	KuB; Werkverslag, beeldaspecten en vaktheorie Opdracht 1	I	-	5 %
T513	P1	KuB; Kunstgeschiedenis, scriptie 1 ^e helft 20 ^e eeuw (CE 2018)	I	-	5 %
T521	P2	KuB; Opdracht 2, door de docent verstrekt	I	-	15 %
T522	P2	KuB; Werkverslag, beeldaspecten en vaktheorie Opdracht 2	I	-	5 %
T523	P2	KuB; Kunstgeschiedenis, scriptie 2 ^e helft 20 ^e eeuw (CE 2018)	I	-	5 %
T524	TW2	KuB; Reader "Beeldende begrippen" ^	S	45	5 %
T531	P3-4	KuB; Opdracht 3, door de docent verstrekt (3 werken)	I	-	40 %
T532	P3-4	KuB; Werkverslag, presentatie beeldaspecten en vaktheorie Opdracht 3	P	-	5 %
HD531	P3-4	KuB; Organiseren en inrichten van de Eindexamen-expositie	P	-	
Totaal weging SE:					100 %
Alleen T524 is herkansbaar.					
CE		Het centraal examen is een toets over KuA (Kunstvak Algemeen). Het eindcijfer voor "Kunstvak Beeldende Vorming" is het gemiddelde van het <u>CE-cijfer</u> voor KuA en het <u>SE-cijfer</u> (het eindgemiddelde van alle hierboven vermelde toetsen) voor KuB.			


Afwijking hulpmiddelen: geen



Leerjaar		5 HAVO, 2017 - 2018		
Vak		Lichamelijke Opvoeding		
Methode		-		
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur
HD511	P1 (binnen)	Spel: Badminton Spel: Basketbal Regelende rollen Sportief deelnemen, daltonvaardigheden en presentie	P	
HD521	P2 (binnen)	Sport: Fitness Spel: Volleybal Sportoriëntatie op 2 sporten in de vrije ruimte (buiten lestijd) + verslag Regelende rollen Sportief deelnemen, daltonvaardigheden en presentie	P/S	
Dit vak bestaat uit 2 handelingsdelen, die beiden minimaal als voldoende moeten zijn beoordeeld; een voldoende wordt slechts afgegeven, indien alle deelhandelingsdelen minimaal als voldoende zijn beoordeeld. LET OP: BIJ AFWEZIGHEID VAN EEN LES L.O. DIENT DEZE, IN OVERLEG MET DE DOCENT, TE WORDEN INGEHAALD!				



Afwijking hulpmiddelen: geen


Leerjaar		5 HAVO, 2017 – 2018					
Vak		Management en Organisatie					
Methode		200% MO voor HAVO					
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	Weging	Weging PO	
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)			20 %		
T511	TW1	Module 13: financieel beleid van niet-commerciële organisaties, module 14,15 en 16: omzet, kosten en winst v.d. handelsonderneming, module 17: break-even analyse, module 18: brutowinstopslag, module 19 t/m 19.3: nettowinstopslag zonder nacalculatie Herhalen Module 6 en 7	S	135	20 %		
PO521	P2	Praktische opdracht(en): Het maken van begrotingen in EXCEL	I/C	60		20%	
T521	TW2	Module 19: nettowinstopslag met nacalculatie, module 20: begrotingen, module 21: vereniging en stichting, module 22: de balans bij een handelsonderneming, module 23: activa bij een handelsonderneming Herhalen Module 8, 9 en 18	S	135	20 %		
T531	TW3	Module 24: passiva van een handelsonderneming, module 25: winst- en verliesrekening v.e. handelsonderneming, module 26: kentallen (of kengetallen) Herhalen Module 10, 11 en 12	S	135	20 %		
Weging % toetsen in SE					80 %		
Weging % Praktische opdracht(en) in SE						20%	
Totaal % weging SE					100%		
CE		Syllabus m&o havo	S	180			

Afwijking hulpmiddelen: geen grafische rekenmachine

Leerjaar		5 HAVO, 2017-2018			
Vak		Natuurkunde			
Methode		Natuurkunde Overal, 4HAVO en 5HAVO 4 ^e editie			
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	Weging
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)			20%
PO500		Gemiddelde van de Praktische Opdracht(en) uit 4H (GPO)			20%
T511	TW1	Hoofdstuk 7 “Stoffen en Materialen” en Hoofdstuk 8 “Krachten in evenwicht” Keuzeonderwerp “Optica”	S	135	20%
T521	TW2	Hoofdstuk 9 “Golven” en Hoofdstuk 10 “Medische Beeldvorming”	S	135	20%
T531	TW3	Hoofdstuk 11 “Zonnestelsel en Heelal” en Hoofdstuk 12 “Finale” Keuzeonderwerp “Aarde en Klimaat”	S	135	20%
Totaal % weging SE					100%
CE		Syllabus Natuurkunde havo	S	180	



Afwijking hulpmiddelen: geen

Leerjaar	5 HAVO 2017 – 2018				
Vak	Nederlands				
Methode	Nieuw Nederlands 4/5H				
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	Weging
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)			10 %
HD511	P1	Leesverslag	I		
T511	TW1	Sollicitatiebrief	C	90	10 %
T521	P2	Debat	M	20	15 %
HD521	P2	Leesverslag	I		
T522	TW2	Betoog of beschouwing	S	135	30 %
HD531	P3	Leesverslag	I		
T531	TW3	Tekstbegrip en samenvatting	C	180	10 %
T532	TW3	Letterkunde (gelezen boeken & gedichten inclusief literatuurgeschiedenis)	M	15	20 %
T533	TW3	Spreekvaardigheid (wordt getoetst tijdens het mondeling)			5 %
Totaal % weging SE					100 %
T532 en T533 zijn niet herkansbaar					
CE		Syllabus Nederlands havo	S	180	


Afwijking hulpmiddelen: geen


Leerjaar		4 Havo 2017 - 2018		
Vak		Rekenen Rekentoetstraining 2F		
Methode		Smartrekenen		
Aanpak		Je start dit jaar met de instaptoets op 2F-3F niveau. Naar aanleiding van deze resultaten word je ingedeeld in een traject dat je het komende jaar gaat volgen.		
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur
HD511	43	2F: RTT 1; RTT 2; RTT 3; RTT4; RTT5; RTT6;	C	
HD512	2	2F: RTT 7; RTT 8; DT H1 t/m H14 2F: DT H15 t/m H28; Eindtoets 2F	C	
HD513	15	3F: DT H1; DT H2; TT 3F-1; DT H4; DT H5; DT H6; DT H7; TT 3F-2;	C	
HD514	22	DT H8; DT H9; DT; H10; DT H11; TT 3F-3; DT H12; DT H13; DT H14; TT 3F-4; Eindtoets 3F	C	
<ul style="list-style-type: none"> - Voor alle DT's en TT's moet minimaal een score van 80% behaald worden - Afname officiële rekenexamens: TW2, 8 maart 2018 en 4 juni 2018. 				






Leerjaar		4 Havo 2017 - 2018				
Vak		Rekenen Autoplanning 3F				
Methode		Smartrekenen				
Aanpak		Je start dit jaar met de instaptoets op 2F-3F niveau. Naar aanleiding van deze resultaten word je ingedeeld in een traject dat je het komende half jaar gaat volgen.				
Toets	Week	Stofomschrijving		Wijze	Duur	Weegfactor
HD511	39	DT H1; DT H2; DT H3; TT 3F-1;	“Gehele getallen en breuken” “Verhoudingstabellen en procenten” “Allerlei maten”	C		
HD521	47	DT H4; DT H5; DT H6; DT H7; TT 3F-2;	“Kommagetallen en negatieve getallen” “Schaal en procenten” “Meer maten en figuren” “Informatie en patronen”	C		
HD531	04	DT H8; DT H9; DT H10; DT H11; TT 3F-3	“Wortels, machten en volgorde” “Kortingen, heffingen en percentages” “Omtrek en oppervlakte” “Tabel, grafiek en formule”	C		
HD541	10	DT H12; DT H13; DT H14; TT 3F-4	“Vergelijken” “Inhoud en 2D/3D” “Lineaire formules en vuistregels”	C		
<ul style="list-style-type: none"> - Voor alle DT's en TT's moet minimaal een score van 80% behaald worden. - Afname officiële rekenexamens: TW2, 8 maart 2018 en 4 juni 2018. 						


Leerjaar	4 Havo 2017 - 2018				
Vak	Rekenen Rekentoetstraining 3F				
Methode	Smartrekenen				
Aanpak	Je start dit jaar met de instaptoets op 2F-3F niveau. Naar aanleiding van deze resultaten word je ingedeeld in een traject dat je het komende jaar gaat volgen.				
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	Weegfactor
HD511	39	RTT1; RTT2;	c		
HD521	44	RTT3; RTT4;	c		
HD531	48	DT H1; "Gehele getallen en breuken" DT H2; "Verhoudingstabellen en procenten" DT H3; "Allerlei maten" DT H4; "Kommagetallen en negatieve getallen" DT H5; "Schaal en procenten" DT H6; "Meer maten en figuren" DT H7; "Informatie en patronen"	c		
HD541	2	DT H8; "Wortels, machten en volgorde" DT H9; "Kortingen, heffingen en percentages" DT H10; "Omtrek en oppervlakte" DT H11; "Tabel, grafiek en formule" DT H12; "Vergelijken" DT H13; "Inhoud en 2D/3D" DT H14; "Lineaire formules en vuistregels"	c		
<ul style="list-style-type: none"> - Voor alle DT's moet minimaal een score van 80% behaald worden. - Afname officiële rekenexamens: TW2, 8 maart 2018 en 4 juni 2018. 					

Leerjaar		5 HAVO				
Vak		Scheikunde				
Methode		Chemie Overal 5 HAVO, 4 ^e editie				
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	Weging	Weging PO
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)			25%	
T511	TW1	Hoofdstuk 8: "Zuren en basen" (Inclusief voorkennis: chemisch rekenen, zouten en evenwichten)	S	90	20 %	-
T521	TW2	Hoofdstuk 9: "Energieproductie" Hoofdstuk 10 t/m par. 3; "Synthetische polymeren" (Inclusief voorkennis: chemisch rekenen, zouten, koolstofchemie)	S	90	20 %	-
PO531	P3	Praktische opdracht(en): "Kwantitatieve bepalingen"	P	90	-	15 %
T531	TW3	Hoofdstuk 10 vanaf par. 4 "Natuurlijke polymeren" Hoofdstuk 11: "Duurzaam produceren" (Inclusief voorkennis: chemisch rekenen, scheidingsmethoden)	S	90	20 %	-
Weging % toetsen in SE					60 %	
Weging % Praktische opdracht(en) in SE						15 %
Totaal % weging SE					100 %	
CE		Syllabus scheikunde havo	S	180		


Afwijking hulpmiddelen: geen

Leerjaar	5 HAVO, 2017 - 2018		 <small>Openbare school voor gymnasium atheneum havo en mavo Hillegomberg</small>		
Vak	Wiskunde A				
Methode	Getal & Ruimte HAVO A, 11 ^e editie, deel 3				
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	SE-deel
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)			20 %
T511	TW1	Hoofdstuk 9: "Exponentiele verbanden"	S	90	25 %
T521	TW2	Hoofdstuk 10: "Statistische variabelen"	S	90	25 %
T531	P3	Reader: "Statistiek op de computer"	C		5 %
T532	TW3	Hoofdstuk 11: "Formules en variabelen"	S	90	25 %
Totaal % weging SE					100 %
CE		Syllabus wiskunde A havo	S	180	

Afwijking hulpmiddelen: geen

Leerjaar		5 HAVO, 2017 – 2018			 <small>Opvoedersschool voor gymnasium, atheneum havo en havo Hillegomberg</small>
Vak		Wiskunde B			
Methode		Getal & Ruimte HAVO B, 11 ^e editie, deel 3			
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	SE-deel
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)			25 %
T511	TW1	Hoofdstuk 9: “Exponentiële verbanden” Hoofdstuk 12: “Examentraining”, §3: Exponenten en logaritmen	S	135	25 %
T521	TW2	Hoofdstuk 10: “Meetkundige berekeningen” Hoofdstuk 12: “Examentraining”, §5: Meetkunde	S	135	25 %
T531	TW3	Hoofdstuk 11: “Vervanden en functies” Hoofdstuk 12: “Examentraining”, §2: Differentiaalrekening	S	135	25 %
Totaal weging dit schooljaar:					75 %
CE		Syllabus wiskunde B havo			

Afwijking hulpmiddelen: geen

Leerjaar	5 HAVO, 2017 – 2018				 <small>Opporties school voor grensoverschrijdend leren in HAVO Hillegomberg</small>
Vak	Wiskunde D				
Methode	Getal & Ruimte HAVO D, 11 ^e editie, deel 3				
Toets	Week	Stofomschrijving	Wijze	Duur	SE-deel
T500		Gemiddelde van de toetsen uit 4H (GTO)			20 %
Totaal gewing vorig schooljaar:					20 %
T511	P1	Hoofdstuk 9: "Afgeleide en tweede afgeleide"		135	20 %
T521	P2	Hoofdstuk 10: "Toetsen van hypothesen"	S	135	20 %
T531	P3	Hoofdstuk 11: "Periodieke functies"	S	135	20 %
T532	TW3	Hoofdstuk 12: "Functies met e-machten en natuurlijke logaritmen"	S	135	20 %
Totaal gewing dit schooljaar:					80 %
Voor dit vak wordt er geen centraal examen afgenomen. Het eindcijfer wordt volledig bepaald door het PTA.					

Afwijking hulpmiddelen: geen

Examenreglement V.W.O. - H.A.V.O. - M.A.V.O. / V.M.B.O. openbare scholen voor voortgezet onderwijs Rotterdam.

Het college van bestuur van de Stichting Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam, geleid op het Eindexamenbesluit V.W.O. - H.A.V.O. - M.A.V.O. - V.B.O stelt vast het navolgende examenreglement voor de openbare scholen voor voortgezet onderwijs in Rotterdam.

A. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1 Begripsbepalingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

- **de wet:** deel I van de Wet op het voortgezet onderwijs;
- **Onze Minister:** Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen;
- **inspectie:** de inspectie, bedoeld in art. 113 en 114 van de wet;
- **het bevoegd gezag:** de Stichting Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR);
- **directeur:** de rector of directeur van een school;
- **adjunct-directeur:** de conrector of adjunct-directeur van een school;
- **kandidaat:** een ieder die door het bevoegd gezag tot het eindexamen wordt toegelaten;
- **gecommitteerde:** een gecommitteerde als bedoeld in artikel 36 van het Eindexamenbesluit;
- **school:** een openbare dagschool voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, hoger algemeen voortgezet onderwijs, middelbaar algemeen voortgezet onderwijs of voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs;
- **school voor v.w.o.:** een gymnasium, een atheneum of een lyceum;
- **examinator:** degene die belast is met het afnemen van het examen;
- **eindexamen:** een examen in de in de artikelen 11 tot en met 25 van het Eindexamenbesluit voorgeschreven vakken dan wel een aantal deeleindexamens dat te samen een eindexamen vormt;
- **schoolexamen:** de onderdelen van het examen, waarvoor de school de opgaven aanlevert;
- **centraal examen:** de examens die landelijk worden afgelegd en centraal worden bepaald.
- **examendossier:** Het schoolexamen voor het v.w.o. en het h.a.v.o. bestaat uit een examendossier. Het examendossier is het geheel van de onderdelen van het schoolexamen zoals gedocumenteerd in een door het bevoegd gezag gekozen vorm;
- **vakken:** vakken, deelvakken, intrasectorale programma's en andere programmaonderdelen;
- **profielwerkstuk:** het in artikel 4 bedoelde profielwerkstuk;
- **toets:** een toets met schriftelijke of mondelinge vragen en opdrachten, of een praktische opdracht;
- **deeleindexamen:** een examen in één of meer van de voor het eindexamen voorgeschreven vakken;
- **Staatsexamencommissie:** een commissie als bedoeld in artikel 60 van de wet;
- **Examencommissie:** commissie gevormd uit personeelsleden uit de school, minimaal bestaande uit een voorzitter en een secretaris;
- **herkansing:** het opnieuw dan wel alsnog deelnemen aan een onderdeel/-delen van het centraal examen of het schoolexamen;
- **herexamen:** het opnieuw dan wel alsnog deelnemen aan door het bevoegd gezag aangegeven onderdelen van het examenprogramma;
- **examenstof:** de aan de kandidaat te stellen eisen;
- **ouders:** ouders, voogden of verzorgers;
- **rekentoets:** rekentoets als bedoeld in artikel 29, vijfde lid, van de wet.

In dit reglement wordt de aanduiding m.av.o./v.m.b.o. gebruikt. Dit sluit aan bij de schoolpraktijk, waarin de scholen die alleen de theoretische leerweg van het v.m.b.o. aanbieden, deze aanduiden als m.a.v.o. Scholen met een breed v.m.b.o. aanbod spreken van v.m.b.o.-Theoretisch leerweg.

Vanwege de leesbaarheid is er in dit reglement gekozen voor de mannelijke persoonsvorm. Overal waar hij/hem staat, moet ook zij/haar gelezen worden.

Artikel 2 Toelating tot het eindexamen

1. De leerlingen van de school worden in de gelegenheid gesteld ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen.
2. De directeur kan tot het eindexamen kandidaten toelaten die niet als leerling van de school zijn ingeschreven, met inachtneming van artikel 2 van het Eindexamenbesluit.

Artikel 3 Afnemen eindexamen

1. De directeur en de examinatoren nemen onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag het eindexamen af.
2. De directeur wijst één van de personeelsleden van de school aan tot secretaris van het eindexamen.
3. De kandidaat wendt zich tot de examencommissie voor:
 - a. Algemene informatie over het examen
 - b. Aanvragen vrijstelling
 - c. Verzoeken om herkansing en herexamen schoolexamen
 - d. Verzoeken om herkansing centraal examen
 - e. Inzage in examenwerk
 - f. Verklaringen over een afgelegd examen
 - g. Verzoeken om afwijking van de wijze van examineren
 - h. Verzoeken om spreiding van het examen

Artikel 4 Indeling eindexamen

1. Het eindexamen kan voor ieder vak bestaan uit een schoolexamen, uit een centraal examen dan wel uit beide.
2. Het schoolexamen v.w.o. en h.a.v.o. omvat mede een profielwerkstuk. Het profielwerkstuk is een werkstuk, een presentatie daaronder begrepen, waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen en dat betrekking heeft op één of meer vakken van het eindexamen.
3. Het schoolexamen v.m.b.o. voor zover het betreft de theoretische leerweg, genoemd in artikel 10 van de wet, en de gemengde leerweg, genoemd in artikel 10d van de wet, omvat mede een profielwerkstuk. De volzin van het tweede lid is van overeenkomstige toepassing. Het profielwerkstuk heeft betrekking op een thema uit de sector waarin de leerling het onderwijs volgt.

Artikel 5 Maatregelen bij onregelmatigheden

1. De directeur kan maatregelen nemen indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het schoolexamen of van het centraal examen aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt of zonder geldige reden afwezig is.
2. De maatregelen bedoeld in het eerste lid die al dan niet in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, kunnen zijn:
 - a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen, de rekentoets of het centraal examen. Indien deze maatregel wordt toegepast, is dit cijfer niet herkansbaar.
 - b. het alsnog afronden van enig onderdeel van het schoolexamen, dat niet met een cijfer wordt beoordeeld, ten koste van een herkansingsmogelijkheid
 - c. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan één of meer zittingen van het schoolexamen, de rekentoets of het centraal examen,
 - d. het ongeldig verklaren van één of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen, de rekentoets of het centraal examen,
 - e. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de directeur aan te wijzen onderdelen. Indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op één of meer onderdelen van het centraal examen legt de kandidaat dat examen af in het volgende tijdvak van het centraal eindexamen, dan wel ten overstaan van de staatsexamencommissie.
3. Een examinerator kan passende maatregelen van minder vergaande aard aan de directeur voorstellen tenaanzien van de kandidaat die zich tijdens het schoolexamen niet gedraagt zoals redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.
4. Onder onregelmatigheden wordt onder meer verstaan:
 - indien een kandidaat een praktische opdracht niet inlevert op de uiterste inleverdatum

ingeschreven geldt deze keuze voor zover het bevoegd gezag hen tot het examen in die vakken toelaat.

2. De kandidaten kunnen voor zover het bevoegd gezag hun dat toestaat, in meer vakken examens afleggen dan in de vakken die ten minste tezamen een eindexamen vormen.

C. *REGELING VAN HET SCHOOLEXAMEN*

Artikel 8 **Programma van toetsing en afsluiting**

1. Jaarlijks vóór 1 oktober wordt per school een programma van toetsing en afsluiting (pta) vastgesteld. Dit programma bestaat uit twee delen:
 - a. een algemeen gedeelte waarin in ieder geval vermeld staat:
 - regeling in geval van verhindering of te laat komen, als bedoeld in artikel 11 van dit reglement;
 - regeling in geval van herkansing als bedoeld in artikel 12 van dit reglement;
 - de geschillenprocedure als bedoeld in artikel 14 van dit reglement.
 - b. een gedeelte met de regelingen per vak, waarin in ieder geval zijn opgenomen:
 - het programma per vak, gespecificeerd per onderdeel;
 - de wijze waarop wordt getoetst en de duur van de toetsen;
 - de wijze waarop elk onderdeel beoordeeld wordt;
 - de weging van de onderdelen van het schoolexamen en de berekening van het eindresultaat.
2. Het examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting worden door de directeur vóór 1 oktober toegezonden aan de inspecteur en ter inzage gelegd voor de kandidaten.
3. Op een door de directeur te bepalen tijdstip vóór 1 oktober krijgen alle kandidaten een programma van toetsing en afsluiting uitgereikt.
4. In zowel v.w.o., h.a.v.o. als m.a.v.o./v.m.b.o. wordt voor de School Examen Onderdelen per betreffend leerjaar een programma van toetsing en afsluiting vastgesteld. De leerlingen dienen dan vóór 1 oktober van dat leerjaar het betreffende pta te ontvangen.

Artikel 9 **Inrichting schoolexamen**

1. Het schoolexamen strekt zich uit over alle vakken waarin de kandidaat examen aflegt, met uitzondering van het vak "Kunst Algemeen". Voor dit vak is er alleen een centraal examen.
2. Het schoolexamen in de examenvakken wordt gehouden overeenkomstig hetgeen voor elk vak afzonderlijk in het programma van toetsing en afsluiting is aangegeven. Het schoolexamen wordt in een examendossier vastgelegd.
3. Het schoolexamen h.a.v.o. en m.a.v.o./v.m.b.o. kan gespreid zijn over twee schooljaren en het schoolexamen v.w.o. is kan gespreid zijn over drie schooljaren.
4. Het schoolexamen voor een vak waarin ook centraal examen wordt afgelegd wordt afgesloten uiterlijk een week voor aanvang van het eerste tijdvak bedoeld in artikel 37 van het Examenbesluit. In een uitzonderlijk geval kan de directeur een kandidaat, die het schoolexamen niet heeft kunnen afsluiten voor het begin van het eerste tijdvak, toestemming verlenen het schoolexamen in dat vak af te sluiten voor het centraal examen in dat vak, doch na aanvang van het eerste tijdvak.
5. Voor m.a.v.o./v.m.b.o. geldt, dat het schoolexamen voor de vakken waarin geen centraal examen wordt afgelegd en, voor zover van toepassing, het profielwerkstuk uiterlijk moeten zijn afgesloten op een datum gelegen na de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen, doch uiterlijk een week voordat de uitslag wordt vastgesteld.
6. Als een kandidaat het schoolexamen voor een of meer vakken van het centraal examen door buitengewone omstandigheden niet op tijd heeft afgerond, wordt hij uitsluitend voor die vakken verwezen naar het tweede en eventueel het derde tijdvak.
7. Van iedere beoordeling die bij het behalen van het eindoordeel over een kandidaat meetelt, stelt de examinator de kandidaat zo spoedig mogelijk in kennis. De school kan

van deze regel afwijken en in geval van een toetsperiode voor schoolexamens bepalen dat de resultaten pas na afloop van deze periode bekend worden gemaakt.

8. Het cijfer van een toets wordt uitgedrukt in een cijfer uit een schaal van cijfers lopend van 1 tot en met 10 met daartussen liggende cijfers met één decimaal. Het eindcijfer van het schoolexamen (eveneens uit een schaal van 1 tot en met 10 met daartussen liggende cijfers met één decimaal is het gewogen gemiddelde van beoordelingen voor de verschillende proeven waaruit het schoolexamen van een vak bestaat. In het programma van toetsing en afsluiting is per vak een regeling opgenomen, waarbij aan de beoordelingen van de verschillende onderdelen een bepaald gewicht wordt toegekend. Indien het gemiddelde een cijfer van twee decimalen is, wordt het cijfer op één decimaal nauwkeurig afgerond, met dien verstande dat deze decimaal met 1 wordt verhoogd, indien de tweede decimaal vóór de afronding 5 of hoger was. Als het een vak betreft dat geen CS(P)E kent, dan wordt het decimaallose eindcijfer als volgt bepaald. Het cijfer voor de komma wordt met 1 verhoogd als de afgeronde eerste decimaal 5 of hoger was. Indien een kandidaat in één vak door twee of meer leraren is geëxamineerd, bepalen deze in onderling overleg het cijfer voor de toets van het schoolexamen. Komen zij niet tot overeenstemming, dan wordt het cijfer bepaald op het rekenkundig gemiddelde van de beoordelingen door ieder van hen.
- 9 In afwijking van het achtste lid, worden, waar het een profielenopleiding betreft, het (deel)vak culturele en kunstzinnige vorming (h.a.v.o. 5 schooljaar 2017-2018, v.w.o. 6 schooljaar 2017-2018 en 2018-2019) en het (deel)vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijk deel, alsmede waar het een leerwegenopleiding betreft het profielwerkstuk, beoordeeld met “voldoende” of “goed”. Deze beoordeling gaat uit van de mogelijkheden van de leerling en geschiedt op de grondslag van het genoegzaam afsluiten van de desbetreffende deelvakken resp. het desbetreffende profielwerkstuk, zoals blijkend uit het examendossier.
10. In afwijking van het achtste lid wordt het profielwerkstuk in het m.a.v.o./v.m.b.o. beoordeeld met “voldoende” of “goed”. Deze beoordeling geschiedt op de grondslag van het genoegzaam voltooien van het profielwerkstuk, zoals blijkend uit het examendossier.

Artikel 10 Examendossier

1. Het schoolexamen voor het v.w.o., het h.a.v.o. en het m.a.v.o./v.m.b.o. bestaat uit een examendossier. Het examendossier is het geheel van de onderdelen van het schoolexamen zoals gedocumenteerd in een door het bevoegd gezag gekozen vorm.
2. Het beheer van het examendossier is als volgt geregeld:
 - a. De examencommissie is verantwoordelijk voor het centraal beheer per leerling van de gevolgde vakken met de bijbehorende studielast en resultaten.
 - b. De kunstdocent/-coördinator is gedelegeerd verantwoordelijk voor het beheer van het kunstdossier.
 - c. De docent Nederlands is gedelegeerd verantwoordelijk voor het beheer van het dossier geïntegreerd literatuuronderwijs.
 - d. De docenten Nederlands en Moderne Vreemde talen zijn gedelegeerd verantwoordelijk voor het beheer van het lees- en schrijfdossier van hun vak.
 - e. De vakdocenten zijn gedelegeerd verantwoordelijk voor het beheer van rapportages, schriftelijke toetsen, werkstukken en fotovideomateriaal van niet te archiveren werkstukken van leerlingen vanaf het moment dat de leerling deze ter beoordeling

aanbiedt tot het moment dat deze aan de leerlingen worden geretourneerd, en de resultaten zijn geautoriseerd.

- f. Als leerlingen en/of ouders niet reclameren binnen 5 werkdagen na het uitkomen van een rapportage, dan is daarmee de autorisatie een feit.

Artikel 11 Te laat komen en verhindering

1. a. Alle kandidaten zijn verplicht, alle voor hen vastgestelde onderdelen van het schoolexamen af te leggen.
- b. Als een kandidaat zich aan enig onderdeel van het schoolexamen onttrekt of zonder geldige reden bij een onderdeel van het schoolexamen afwezig is, dan is er sprake van een onregelmatigheid en zijn de bepalingen van artikel 5 van dit reglement van toepassing.
2. Een kandidaat dient ervoor te zorgen, dat hij bij elk onderdeel van het schoolexamen van elk van zijn eindexamenvakken op tijd aanwezig is.
3. Indien een kandidaat - om welke redenen dan ook- te laat komt of absent is bij een onderdeel of onderdelen van het schoolexamen, dan kan hij betreffend(e) onderdeel/onderdelen opnieuw afleggen ten koste van een herkansingsmogelijkheid.
4. Aan niet afgelegde onderdelen wordt het cijfer 1 of de code GG (geen gegevens) toegekend.
5. Nadere bepalingen bij te laat komen:
 - a. komt een kandidaat te laat bij een schriftelijk onderdeel van het schoolexamen dan mag hij uiterlijk tot een half uur na aanvang nog worden toegelaten. Hij levert zijn werk in op het tijdstip dat voor de andere kandidaten geldt. Bij te laat komen van meer dan een half uur mag de kandidaat niet meer worden toegelaten.
 - b. komt een kandidaat te laat bij de voorbereiding van een mondeling af te leggen onderdeel dan mag hij in de resterende tijd zich alsnog voorbereiden. Verschijnt hij in het geheel niet bij de voorbereiding, dan moet het onderdeel zonder voorbereiding worden afgelegd;
 - c. bij te laat komen bij een mondeling onderdeel of luistertoets van het schoolexamen dan wordt dit niet meer afgenomen.
- d. in gevallen waarbij melding wordt gedaan aan de directeur beslist deze over de verdere gang van zaken.
6. Indien een kandidaat door ziekte of een andere dwingende reden, niet veroorzaakt door onnauwkeurigheid, onachtzaamheid of nalatigheid van de kandidaat of zijn wettelijke vertegenwoordiger, absoluut verhinderd is aan een onderdeel van het schoolexamen deel te nemen, stelt hij of zijn wettelijke vertegenwoordiger de directeur of de secretaris van het eindexamen van de afdeling waartoe de betrokken kandidaat behoort, zo vroeg mogelijk vóór de aanvang van bedoelde toets, of ander onderdeel van het schoolexamen, in kennis van deze verhindering en de reden(en) daarvoor. Deze - mededeling moet zo spoedig mogelijk worden gevolgd door een aan de directeur gerichte ondertekende brief, die binnen vijf dagen ontvangen moet zijn. En waarin in vermeld staan:
 - a. naam en adres van de kandidaat;
 - b. datum van de gemiste proef en het desbetreffende vak;
 - c. de reden van de absentie/verhindering;
 - d. bij ziekte of ongeval: naam, adres en telefoonnummer van de geconsulteerde arts;
 - e. in geval van een andere dringende reden voor de absentie dan ziekte of ongeval: een duidelijke omschrijving van die reden of oorzaak.
7. Indien het bericht van verhindering als bedoeld in lid 6 niet vóór de aanvang van het onderdeel van het schoolexamen wordt gegeven, dient de kandidaat of diens wettelijke vertegenwoordiger tevens

genoegzame bewijzen te leveren van de onmogelijkheid vóór de aanvang van het onderdeel van het schoolexamen bedoeld bericht te geven; zonder deze bewijzen wordt de afwezigheid gezien als een onregelmatigheid. (zie ook lid 1 van dit artikel).

8. De directeur kan voor het beoordelen van de geldigheid van de reden van de absentie het overleggen van nadere bewijsstukken verlangen.
Bijv.: In geval van ziekmelding van een kandidaat heeft de kandidaat de verplichting een consultatiebewijs van de behandelend geneesheer te tonen en heeft de directeur het recht een controlerend geneesheer in te schakelen, dan wel een huisbezoek bij de betreffende kandidaat af te (laten) leggen.
9. De directeur of de secretaris van het eindexamen onderzoekt de mogelijkheid de kandidaat volgens de geldende regels op de vastgestelde tijd, doch op een andere dan de vastgestelde plaats het onderdeel van het schoolexamen te laten afleggen; is naar zijn oordeel deze mogelijkheid in redelijkheid aanwezig, dan wordt aan de kandidaat geen uitstel van bedoeld onderdeel van het schoolexamen toegestaan.
10. Indien de directeur ervan overtuigd is dat de kandidaat geen mogelijkheid had om een onderdeel van het schoolexamen op de vastgestelde plaats en tijd af te leggen, dan wordt de kandidaat de gelegenheid geboden een extra herkansing voor het betreffende onderdeel op een ander moment af te leggen.
11. Een kandidaat die tijdens een zitting onwel wordt, kan onder begeleiding het examenlokaal verlaten. In overleg met de kandidaat beoordeelt de toezichthouder of de kandidaat na enige tijd het werk kan hervatten. Indien de kandidaat het werk na enige tijd hervat, kan na overleg met de directeur of de secretaris van het examen, de gemiste tijd aan het einde van de zitting worden ingehaald. Indien de kandidaat het werk niet kan hervatten behoudt het tot dan toe gemaakte werk zijn geldigheid.
Uitsluitend in bijzondere gevallen kan de directeur het gemaakte werk ongeldig verklaren.
Een kandidaat die vóór de zitting onwel is, dient altijd contact met de examencommissie op te nemen over wel of geen deelname aan de zitting.
Een kandidaat die tijdens de zitting onwel wordt dient dit altijd aan de surveillant te melden. Zonder deze melding kan achteraf beroep op onwel zijn niet worden geaccepteerd.
12. In bijzondere gevallen kan de directeur besluiten een in de schoolexamenregeling vastgesteld onderdeel van het schoolexamen uit te stellen voor alle daarbij betrokken kandidaten.
13. Indien een kandidaat door ziekte of andere externe factoren niet in staat is een praktische opdracht op de uiterste inleverdatum in te leveren, stelt de kandidaat de school hiervan zo snel mogelijk en voor de uiterste inleverdatum op de hoogte en kan in overleg met de betrokken docent en de secretaris van het eindexamen een andere uiterste inleverdatum vastgesteld worden. Hierbij is artikel 11.6 van dit reglement van toepassing.
14. Technische mankementen (bijv. defecte printers) gelden niet als excuus voor het te laat inleveren.

Artikel 12 *Herkansing en herexamen*

- 1 a. Een kandidaat die examen v.w.o., h.a.v.o., m.a.v.o./ v.m.b.o. aflegt, heeft het recht aan herkansingen voor het schoolexamen deel te nemen.
- b. Het aantal herkansingen per leerjaar bedraagt minimaal 1 en maximaal 15 % van het totale aantal herkansbare toetsen. De school bepaalt binnen deze marge het aantal herkansingen per leerjaar en de school bepaalt onder welke voorwaarden deze herkansingen kunnen worden afgelegd. Dit aantal herkansingen en de geldende voorwaarden worden vermeld in het pta van dit jaar.
- c. Indien een kandidaat geen gebruik maakt van de herkansingen in een leerjaar, vervalt het recht op deze herkansingen na het afsluiten van het desbetreffende leerjaar.
- d. In bijzondere gevallen kan de directeur extra herkansingen toekennen.
- 2 a. Als een kandidaat voor enig onderdeel van het schoolexamen aan een herkansing deelneemt, wordt
bij de bepaling van het eindcijfer voor het schoolexamen voor het desbetreffende vak de hoogste van

- de beoordelingen meegeteld.
- b. de kandidaat moet zelf op de in het tijdschema examenklassen aangegeven tijd schriftelijk te kennen geven, dat hij voor een herkansing, overeenkomstig de onder 1. genoemde voorwaarden, in aanmerking wil komen;
 - c. de directeur bepaalt, zo nodig na overleg met de examinator van het desbetreffende vak, op welk tijdstip de herkansing voor een bepaald onderdeel van dat vak zal plaatsvinden. Dit tijdstip wordt zo snel mogelijk aan de belanghebbende kandidaten meegedeeld.
3. a. Onverminderd artikel 11 sub 1.b en artikel 12 sub 1 en 2, kan de kandidaat een vak, waarin alleen een schoolexamen wordt afgelegd, opnieuw afleggen middels een herexamen.
Het aantal af te leggen herexamens wordt door de school bepaald. Dit aantal herexamens wordt vermeld in het pta. Het herexamen omvat door de directeur aangegeven onderdelen van het examenprogramma.
- b. De directeur stelt vast hoe het cijfer van het herexamen wordt bepaald, waarbij de cijfers van die toetsen van het eerder afgelegde schoolexamen worden betrokken die betrekking hadden op niet tot het herexamen behorende onderdelen van het examenprogramma.
 - c. Het hoogste van de twee cijfers behaald bij 1. het herexamen in een vak en 2. bij het eerder afgelegde schoolexamen in dat vak geldt als eindcijfer voor dat vak.
 - d. Het eerste tot en met derde lid zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de kandidaat die deeleindexamen aflegt.

Artikel 13 Mededeling beoordeling schoolexamen

1. Voor de aanvang van het centraal examen maakt de directeur aan de kandidaat bekend, voorzover van toepassing:
 - a. welke eindcijfers hij heeft behaald voor het schoolexamen,
 - b. de eindbeoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld, en
 - c. de eindbeoordeling van het profielwerkstuk of het profielwerkstuk

Artikel 14 Belemmeringen en geschillenregeling

1. Indien een kandidaat tijdens de afname van een onderdeel van het schoolexamen meent te worden benadeeld door belemmeringen zoals het uitvallen van een koptelefoon bij een luistertoets of een onjuiste vraagstelling in de opgaven, dient hij dit te melden bij de surveillant. Indien een belemmering na afloop van het onderdeel wordt geconstateerd, dan dient de kandidaat dit zo spoedig mogelijk te melden bij de betrokken leraar/examinator.
2. Na melding aan de surveillant respectievelijk de leraar/examinator worden na het onderzoek zo nodig maatregelen getroffen.
3. Een kandidaat die het niet eens is met de getroffen maatregelen dan wel om andere redenen het niet eens is met de gang van zaken bij een bepaald onderdeel van het schoolexamen, kan binnen twee schooldagen schriftelijk bezwaar indienen bij de directeur.
4. De directeur doet binnen vijf schooldagen na de indiening uitspraak, nadat hij alle betrokkenen heeft gehoord. Hij stelt onverwijld de desbetreffende kandidaat schriftelijk op de hoogte van zijn uitspraak, onder vermelding van de mogelijkheid tot beroep bij de Commissie van Beroep als bedoeld in artikel 5, lid 6 van dit reglement. Dit beroep moet worden ingesteld binnen drie schooldagen. Tevens stelt hij de examinator op de hoogte.

Artikel 15 Uitstel

Uitstel voor het maken van onderdelen van het schoolexamen om andere redenen dan ziekte kan uitsluitend in bijzondere gevallen worden verleend. Onverminderd blijft dan artikel 11 sub 1.b geldig.

Verzoeken daartoe worden zo spoedig mogelijk ingediend bij de secretaris van het eindexamen. De directeur beslist op dit verzoek.

Artikel 16 Vervanging directeur

Ten aanzien van de door de directeur te nemen beslissingen kan hij zich laten vervangen.

Dit bij voorkeur door de door de directeur gemandateerde examensecretaris.

D. REGELING VAN HET CENTRAAL EXAMEN

Artikel 17 Centraal examen en rekentoets

Het centraal examen wordt afgenomen conform het bepaalde in Hoofdstuk IV en V van het Eindexamenbesluit.

Artikel 18 Verhindering bij centraal examen

1. Indien een kandidaat om een geldige reden ter beoordeling van de directeur is verhinderd bij één of meer toetsen in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het centraal examen op ten hoogste twee toetsen per dag alsnog te voltooien.
2. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van de desbetreffende staatsexamencommissie zijn examen te voltooien
3. De kandidaat meldt zich zo spoedig mogelijk door tussenkomst van de directeur aan bij de voorzitter van de desbetreffende staatsexamencommissie. In dat geval deelt de directeur aan de commissie mee welke cijfers de kandidaat voor het schoolexamen en het eventuele reeds afgelegde gedeelte van het centraal examen heeft behaald, alsmede, wanneer dat zich voordoet:
 - a. dat ten behoeve van de kandidaat op grond van artikel 55 van het Eindexamenbesluit, tweede lid, toestemming is verleend dat met betrekking tot het vak Nederlandse taal en letterkunde dan wel tot het vak Nederlandse taal of tot enig vak, waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is, wordt afgeweken van de voorschriften gegeven bij of krachtens het Eindexamenbesluit;
 - b. dat ten behoeve van de gehandicapte kandidaat op grond van artikel 55 van het Eindexamenbesluit, eerste lid, toestemming is verleend dat hij het centraal examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan zijn mogelijkheden.
4. Na afloop van het derde tijdvak deelt de staatsexamencommissie het resultaat mee aan de directeur.

Artikel 18a. De rekentoets

1. De rekentoets wordt afgenomen in het laatste leerjaar.
2. In afwijking van het 1^e lid kan het bevoegd gezag een leerling uit het voorlaatste leerjaar toelaten tot de rekentoets.
3. De kandidaat mag ten hoogste vier maal aan de rekentoets deelnemen.
4. Artikel 18 en 19 zijn overeenkomstig van toepassing.

Artikel 19 Regels omtrent het centraal examen

1. De directeur zorgt er voor, dat de opgaven van het centraal examen geheim blijven tot de aanvang van het examen waarbij deze opgaven aan de kandidaten worden voorgelegd.
2. Voor de aanvang van elk examen controleert de directeur, of de door hem aangewezen vervanger, of elke kandidaat aanwezig is.
3. De directeur van de school wijst per 25 kandidaten tenminste één toezichthouder aan, met dien verstande dat in elk lokaal of examenruimte waar het werk gemaakt wordt tenminste twee toezichthouders aanwezig zijn.
4. Na het openen van de envelop(pen) met opgaven mag geen enkele mededeling over het werk aan de kandidaten worden gedaan, tenzij mededelingen door het CvTE aan de school zijn verstrekt.
5. Zij die bij het examen toezicht houden, maken over het verloop van het examen een proces-verbaal op.
6. Bij de aanvang van het examen worden de zich op de envelop(pen) bevindende en daarvoor aangewezen gegevens door de directeur of diens vervanger opgelezen. Nadat deze gegevens in orde zijn bevonden, opent hij de envelop(pen) in tegenwoordigheid van de kandidaten. Indien niet alle kandidaten in één examenruimte

kunnen worden geplaatst, geschiedt het openen in één der voor dit examen bestemde lokalen.

7. Onmiddellijk na het openen van de envelop(pen), worden de opgaven uitgedeeld en heerst er absolute stilte.
8. Een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van de examenzitting tot het examenlokaal worden toegelaten. Hij levert het werk in uiterlijk op het aangegeven eindtijdstip van deze examenzitting.
9. Gedurende het eerste uur van de examenzitting mogen de kandidaten het examenlokaal niet verlaten. Evenmin is dit het laatste kwartier van de examenzitting toegestaan.
10. Gedurende het examen worden de opgaven niet buiten de examenlokalen gebracht.
11. Indien de minister nadere richtlijnen ten aanzien van de in het voorgaande lid aangegeven handelwijze verstrekt, dan wordt gehandeld naar deze richtlijnen.
12. Het werk wordt gemaakt op papier, gewaarmerkt en verstrekt door de school, tenzij door de commissie belast met de vaststelling van de opgaven ander papier verstrekt wordt. Dit geldt ook voor kladpapier.
13. De kandidaat vermeldt zijn naam en examennummer op het verstrekte papier.
14.
 - a. Het gebruik van boeken, logaritmetafels, tabellen en andere hulpmiddelen is de kandidaat verboden met uitzondering van die waarvan het gebruik door de centrale examencommissie vaststelling opgaven is toegestaan. Deze boeken, logaritmetafel, tabellen en andere hulpmiddelen zijn in het examenlokaal aanwezig en worden in het examenlokaal onderzocht;
 - b. Het meenemen in het examenlokaal van andere dan de toegestane boeken, logaritmetafels, tabellen en andere hulpmiddelen is verboden;
 - c. In het examenlokaal mogen geen jassen en tassen worden meegenomen. Hetzelfde geldt voor elektronische communicatiemiddelen. Op de tafels mogen geen etuis of hoezen van rekenmachines aanwezig zijn.
15.
 - a. Gedurende het examen is het de kandidaat niet toegestaan zich zonder toestemming van degenen die toezicht houden, het examenlokaal te verlaten;
 - b. Een kandidaat die tijdens een zitting onwel wordt, kan onder begeleiding het examenlokaal verlaten. In overleg met de kandidaat beoordeelt de directeur of de door hem aangewezen vervanger of de kandidaat het werk mag hervatten. Indien dat zo is, kan de gemiste tijd aan het eind van de zitting worden ingehaald. Indien de kandidaat het werk niet kan hervatten, kan de directeur beslissen dat het gemaakte werk ongeldig is. De kandidaat mag dan in het tweede tijdvak dan wel het derde tijdvak van het centraal examen in het gemiste (onderdeel van een) vak opnieuw examen doen.
16. De kandidaat levert zijn werk in bij één van de toezichthouders. Aan het eind van de zitting controleert één van de toezichthouders of alle kandidaten hun werk hebben ingeleverd.
17. Voor aanvang van het examen maakt de directeur de kandidaten nadrukkelijk opmerkzaam op de voorschriften vastgelegd in dit examenreglement.
18. Indien een onregelmatigheid als bedoeld in artikel 5 wordt ontdekt na afloop van het schriftelijk examen, kunnen de directeur en de betrokken examiner(en) gezamenlijk de kandidaat het diploma en de cijferlijst onthouden of kunnen zij bepalen dat aan de betrokken kandidaat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen.
19. Indien de directeur en de examiner(en) besluiten een nieuw examen te laten afleggen, dient dit te geschieden door verwijzing naar het tweede of derde tijdvak.
20. Aan het einde van de zitting blijven de kandidaten zitten, totdat een toezichthouder het sein geeft om op te staan en het examenlokaal te verlaten.

Artikel 20 Correctie centraal examen

1.
 - a. De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en een exemplaar van de correctievoorschriften van het examen toekomen aan de examiner in het desbetreffende vak.
 - b. De examiner kijkt het werk na en bepaalt de score aan de hand van de correctievoorschriften.

2. a. De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de correctievoorschriften en het proces-verbaal toekomen aan de betrokken gecommiteerde.
 - b. De gecommiteerde beoordeelt het werk onder toepassing van de regels voor het bepalen van de score.
3. Het College voor toetsen en examens stelt regels voor de uitvoering van de rekentoets. Het College voor toetsen en examens stelt in ieder geval een regeling vast voor de uitvoering van correctie voor zover de rekentoets bestaat uit open vragen.
4. Het College voor toetsen en examens kan bij regeling bepalen dat de rekentoets niet onder toezicht van een of meer gecommiteerden staat.

E.

UITSLA

Artikel 21

A. Vaststelling score en cijfer centraal examen

1. De examinerator en de gecommiteerde dan wel de tweede examinerator, bedoeld in artikel 41 a, tweede lid van het Eindexamenbesluit, stellen in onderling overleg de score voor het centraal examen vast. Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.
2. De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen in een vak vast op grond van de score, bedoeld in het eerste lid, en met inachtneming van de regels, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de Wet College voor examens.

B. Eindcijfer eindexamen

1. Het eindcijfer voor de rekentoets en alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10.
2. De directeur bepaalt het eindcijfer op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen. Voor de basisberoepsgerichte leerweg geldt hier een bijzondere regeling.
3. Indien in een vak alleen een schoolexamen is gehouden, is het cijfer van het schoolexamen tevens het eindcijfer.
4. Het cijfer voor de rekentoets is tevens het eindcijfer.

Artikel 22 Vaststelling uitslag

1. De directeur en de secretaris van het eindexamen stellen de uitslag vast met inachtneming van het bepaalde in artikel 49 van het Eindexamenbesluit.
2. De directeur en de secretaris van het eindexamen stellen uit alle eindcijfers van de vakken waarin de kandidaat examen heeft afgelegd een lijst op, zodanig dat de op de lijst vermelde vakken een eindexamen vormen als bedoeld in de artikelen 11 tot en met 25 van het Eindexamenbesluit dat voldoet aan het bepaalde in artikel 49 van het Eindexamenbesluit.
3. Indien dat nodig is om de kandidaat te laten slagen, betrekken de directeur en de secretaris van het eindexamen het eindcijfer van één of meer vakken niet bij de bepaling van de uitslag, na de kandidaat in de gelegenheid te hebben gesteld te worden gehoord.

Artikel 23.

Uitslag schooljaar 2017 - 2018

A. V.M.B.O.

1. De kandidaat die eindexamen v.m.b.o. heeft afgelegd is geslaagd, indien:

a. het rekenkundig gemiddelde cijfer voor de vakken van het centraal examen ten minste een 5,5 is;

daarnaast gelden de volgende voorwaarden:

1^o. voor het vak Nederlandse taal is het eindcijfer vijf of meer gehaald.

2^o. de rekentoets is afgelegd.

b. verder geldt dat de kandidaat alleen geslaagd is indien:

1^o. alle eindcijfers een zes of hoger zijn, of;

2^o. één eindcijfer een vijf is en alle andere eindcijfers een zes of hoger, of;

3^o. één eindcijfer een vier is en de overige eindcijfers een zes of hoger, waarvan ten minste één eindcijfer een zeven of hoger is, of;

4^o. voor twee vakken het eindcijfer vijf is behaald en voor de overige eindcijfers een zes of hoger waarvan ten minste één eindcijfer een zeven of hoger is en;

5^o. geen eindcijfer lager is dan een vier.

c. verder geldt dat de kandidaat de kwalificatie «voldoende» of «goed» moet hebben behaald voor de vakken lichamelijke opvoeding, kunstvakken en profielowerkstuk en dat de kandidaat een lob-dossier moet hebben samengesteld.

B. H.A.V.O. /V.W.O.

2. De kandidaat die eindexamen v.w.o. of h.a.v.o. heeft afgelegd, is geslaagd, indien

a. het rekenkundig gemiddelde van zijn bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is;

b. hij voor één van de vakken Nederlandse taal en literatuur, Engelse taal en literatuur, voor zover van toepassing wiskunde A, wiskunde B of wiskunde C en indien het een kandidaat v.w.o. betreft voor de rekentoets tenminste het eindcijfer 5 heeft behaald en hij voor de andere vakken, genoemd in dit subonderdeel als eindcijfer 6 of meer heeft behaald;

c. Hij onverminderd onderdeel b:

1^o. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 of meer en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald,

2^o. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt;

3^o. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt; of

4^o. voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 4 en voor één van deze vakken als eindcijfer 5 heeft behaald, en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers tenminste 6,0 bedraagt

d. hij voor geen van de onderdelen, genoemd in het zesde lid, lager dan eindcijfer 4 heeft behaald;

e. hij voor de vakken culturele en kunstzinnige vorming (h.a.v.o. 5 schooljaar 2017-2018, v.w.o.6 schooljaar 2017-2018 en 2018-2019) en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel van elk profiel «voldoende» of «goed» heeft behaald; en

f. hij als kandidaat v.w.o. voor de rekentoets ten minste het eindcijfer 5 heeft behaald of als kandidaat h.a.v.o. de rekentoets heeft afgelegd ongeacht het daarvoor behaalde eindcijfer.

3. Bij de uitslagbepaling volgens het vijfde lid wordt het gemiddelde van de eindcijfers van ten minste de volgende onderdelen aangemerkt als het eindcijfer van één vak, voor zover voor deze onderdelen een eindcijfer is bepaald: maatschappijleer en het profielwerkstuk en voor v.w.o. ook algemene natuurwetenschappen (vanaf het schooljaar 2018-2019 voor h.a.v.o. en vanaf het schooljaar 2019-2020 voor v.w.o. tevens culturele en kunstzinnige vorming). Het bevoegd gezag kan daaraan toevoegen:

a. literatuur, als onderdeel van alle afzonderlijke moderne talen, met dien verstande dat indien het bevoegd gezag daartoe niet besluit, literatuur voor de bepaling van de eindcijfers een onderdeel is van het schoolexamen van de desbetreffende taal en literatuur,

b. klassieke culturele vorming, met dien verstande dat indien het bevoegd gezag daartoe niet besluit,

klassieke culturele vorming voor de bepaling van de eindcijfers een onderdeel is van het schoolexamen van Latijnse taal en literatuur en Griekse taal en literatuur,

- c. algemene natuurwetenschappen in het h.a.v.o.,
 - d. bij bijzondere scholen: godsdienst of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs, met dien verstande dat indien het bevoegd gezag daartoe niet besluit, godsdienst of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs geen onderdeel is van het eindexamen, tenzij Onze Minister daarvoor goedkeuring heeft verleend met toepassing van artikel 11, eerste lid, onder c, artikel 12, eerste lid, onder c, of artikel 13, eerste lid, onder c van het Eindexamenbesluit.
4. Indien het bevoegd gezag toepassing geeft aan de tweede volzin van het zesde lid, wordt in het examenreglement, bedoeld in artikel 31, vermeld welk onderdeel of welke onderdelen worden toegevoegd.
 5. De directeur bepaalt het eindcijfer, bedoeld in het zesde lid, als het rekenkundig gemiddelde van de eindcijfers van de samenstellende onderdelen. Indien de uitkomst van deze berekening niet een geheel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
 6. Zodra de eindcijfers en indien mogelijk de uitslag is vastgesteld, maakt de directeur deze schriftelijk aan iedere kandidaat bekend, onder mededeling van het in artikel 51 van het indexamenbesluit bepaalde. De uitslag is de definitieve uitslag indien artikel 51, eerste lid, geen toepassing vindt.

Artikel 24. Herkansing centraal examen

1. De kandidaat heeft voor één vak van het eindexamen waarin hij reeds examen heeft afgelegd, nadat ingevolge artikel 49, negende lid van het Eindexamenbesluit, de eindcijfers zijn bekendgemaakt, het recht om in het tweede tijdvak of, indien artikel 45, eerste lid, van toepassing is, in het derde tijdvak, opnieuw deel te nemen aan het centraal examen of aan het schriftelijk gedeelte van het centraal examen in een beroepsgericht programma, met dien verstande dat indien het betreft het eindexamen van de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg in het v.m.b.o., dit recht eveneens bestaat voor het praktisch gedeelte van het centraal examen in een beroepsgericht programma, af te nemen door het bevoegd gezag aansluitend aan het eerste tijdvak of in het tweede tijdvak. De herkansing van het praktisch gedeelte van het centraal examen bestaat uit het opnieuw afleggen van deze toets of van een of meer onderdelen daarvan.
2. De kandidaat stelt de directeur voor een door deze laatste te bepalen dag en tijdstip schriftelijk in kennis van gebruikmaking van het in het eerste lid bedoelde recht.
3. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen geldt als definitief cijfer voor het centraal examen.
4. Na afloop van de herkansing in het laatste leerjaar wordt de uitslag definitief vastgesteld met overeenkomstige toepassing van artikel 48 van het Eindexamenbesluit en wordt deze schriftelijk aan de kandidaat bekendgemaakt.
5. Na afloop van een herkansing in het voorlaatste leerjaar wordt het eindcijfer schriftelijk aan de kandidaat bekendgemaakt.
6. Het eerste tot en met vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing op de vakken waarin in een examenjaar deeleindexamen is afgelegd. De kandidaat die in een examenjaar zowel eindexamen als een of meer deeleindexamens aflegt, oefent het in het eerste lid bedoelde recht per examenjaar ten hoogste eenmaal uit.

Artikel 24a Afname rekentoets

1. De rekentoets wordt afgenomen in het laatste leerjaar.
2. In afwijking van het 1^e lid kan het bevoegd gezag een leerling uit het voorlaatste leerjaar toelaten tot de rekentoets.
3. Artikel 24, tweede tot en met vijfde lid is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 25 Diploma en cijferlijst

1. Onze minister stelt het model van de cijferlijst vast.
2. De directeur reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke kandidaat die eindexamen heeft afgelegd, een volgens welomschreven voorschriften ingevulde cijferlijst uit.
3. De directeur reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke voor het eindexamen geslaagde kandidaat, daaronder mede begrepen de kandidaat die zijn eindexamen met gunstig gevolg heeft voltooid ten overstaan van de staatsexamencommissie, een diploma uit, waarin het profiel of de profielen zijn vermeld die bij de uitslag zijn betrokken. Op het diploma v.m.b.o. is de leerweg vermeld die bij de uitslag is betrokken.
4. Indien op grond van artikel 52a van het Eindexamenbesluit het judicium cum laude wordt toegekend, wordt dit op het diploma vermeld.
5. Voorzitter en secretaris van de Examencommissie tekenen de diploma's en de cijferlijsten.

F. OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 26

1. De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.
2. Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:
 - a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake kundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld,
 - b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten,
 - c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar besluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.
3. De directeur kan toestaan dat ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is, tot het vak Nederlandse taal of tot enig vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is, wordt afgeweken van de voorschriften gegeven bij of krachtens dit besluit. Voor zover wordt afgeweken van de voorschriften wordt deze afwijking meegedeeld aan de inspectie. De afwijking kan voor zover het centraal examen betreft, slechts bestaan uit een verlenging van de duur van de toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten en het verlenen van toestemming voor het gebruik van een verklarend woordenboek van de Nederlandse taal.

Artikel 27 *Aanvullend reglement*

De directeur van de school kan een aanvullend reglement opstellen dat geacht wordt deel uit te maken van dit examenreglement. Dit aanvullend reglement bevat aanvullende voorschriften en informatie ten behoeve van allen die betrokken zijn bij het examen dat wordt afgenomen door de school. Deze voorschriften mogen niet in strijd zijn met het Examenbesluit noch met dit reglement, voor zover dat wel het geval is prevaleren de hiervoor genoemde regelingen.

Artikel 28 **Bewaren examenwerk**

1. Het werk van het centraal examen en de rekentoets der kandidaten en de lijsten bedoeld in artikel 56 van het Eindexamenbesluit worden gedurende zes maanden na vaststelling van de uitslag bewaard door de directeur en ligt ter inzage voor belanghebbende. Na afloop van deze periode wordt het werk vernietigd.
2. Een exemplaar van de lijst, bedoeld in artikel 56 van het Eindexamenbesluit, wordt na vaststelling van de uitslag in het archief van de school bewaard.

3. De directeur draagt er zorg voor dat een volledig stel van de bij de centrale examens gebruikte opgaven gedurende tenminste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard blijft in het archief van de school.

Artikel 29 Spreiding voltooiing eindexamen

1. Het bevoegd gezag kan, de inspectie gehoord, toestaan dat ten aanzien van een kandidaat die in het laatste leerjaar langdurig ziek is, en ten aanzien van een kandidaat die lange tijd ten gevolge van een bijzondere, van de wil van de kandidaat onafhankelijke omstandigheid niet in staat is geweest het onderwijs in alle betrokken eindexamenvakken gedurende het laatste leerjaar te volgen, het centraal examen en in voorkomende gevallen het schoolexamen, gespreid over twee opeenvolgende schooljaren wordt afgelegd. In dat geval wordt het eindexamen in een vak in het eerste of in het tweede van deze schooljaren afgesloten.
2. Het eerste lid is van toepassing op de rekentoets, met dien verstande dat de rekentoets in het ene schooljaar of in het daarop volgende schooljaar kan worden afgelegd.
3. Het bevoegd gezag geeft zijn in het eerste lid bedoelde toestemming uiterlijk voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen. In bijzondere gevallen kan de directeur afwijken van de eerste volzin ten behoeve van een kandidaat die nog niet in alle betrokken eindexamenvakken centraal examen heeft afgelegd.
4. Artikel 51 van het Eindexamenbesluit, eerste tot en met vierde lid, is ten aanzien van de kandidaat van toepassing in het eerste en in het tweede schooljaar van het gespreid eindexamen, met dien verstande dat het in dat artikel bedoelde recht in het eerste schooljaar ontstaat nadat de eindcijfers van de vakken waarvoor in het eerste schooljaar het eindexamen is afgesloten, voor de eerste maal zijn vastgesteld.
5. Zo spoedig mogelijk na de vaststelling van de eindcijfers, behaald tot en met het eerste schooljaar van het gespreid centraal examen, zendt het bevoegd gezag aan de inspectie een lijst waarop voor die kandidaat zijn vermeld de gegevens, genoemd in artikel 56 van het Eindexamenbesluit, onderdelen a tot en met g.
6. De vaststelling van de uitslag geschiedt overeenkomstig artikel 49 en 50 van het Eindexamenbesluit.

Artikel 30 Slotbepaling

Bepalingen van dit reglement mogen niet in strijd zijn met het Eindexamenreglement. Het Eindexamenreglement prevaleert.

In alle gevallen, waarin noch het Eindexamenbesluit noch dit Examenreglement voorziet, beslist het college van bestuur van de Stichting Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam.

Rotterdam, 30 augustus 2017

namens het college van bestuur van stichting BOOR

A.C. de Visch Eybergen